

Velja po pošti:
 Za celo leto naprej . . . K 28.—
 na en mesec . . . " 2.—20
 na Nemčijo celoletno . . . " 29.—
 na ostalo inozemstvo . . . " 35.—
V Ljubljani na dom:
 Za celo leto naprej . . . K 24.—
 na en mesec . . . " 2.—
 V pravi prejemni mesečno . . . 1.70
Sobotna izdaja:
 za celo leto . . . " 7.—
 na Nemčijo celoletno . . . " 9.—
 na ostalo inozemstvo . . . " 12.—

SLOVENEČ

Ilustrati:
 Enostolpna petlitratna (72 mm):
 za enkrat . . . po 18 v
 za dvakrat . . . " 13
 za trikrat . . . " 13
 za večkrat primeren popust.
 Poročna oznaka, zabavne, osmislne itd.:
 enostolpna petlitratna po 2) vin.
Poslano:
 enostolpna petlitratna po 40 vin.
 Izhaja vsak dan, izvenredni ne-
 delje in praznike, ob 5. uri pop.
 Redna letna priloga Vozni red.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
 Rokopisi se ne vračajo; neuradna pisma se ne
 sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 74. —

Političen list za slovenski narod.

Upravištvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. — Račun
 poštne branilnice avstrijske št. 24.797, ogrske 28.511,
 bosn.-herc. št. 7563. — Upraviškega telefona št. 188.

Slovenski bojniki cesarju.

Tvoj jasni god.
 Presvetli cesar in gospod,
 s krvjo Ti pišemo za god
 čestitko vdano.

Tvoj prèstol zlat.
 Naš list rdeč je kot škrlat,
 na list pritisnemo pečat —
 skelečo rano.

Ni žal nam ran.
 Kar v srcu klije noč in dan:
 in čut in kri — na bojno plan!
 Na dan, zvestoba!

Naš bojni pot
 Ti priča brez prevar in zmot:
 Slovenec Tvoj je patriot —
 junak do groba.

Prekremenit
 naš rod, Tvoj prèstol prečastit,
 da nas bi strášil mečev svit
 pred novim bojem.

Nikdar domov!
 Dokler ni rešen zadnji krov,
 pod krovom mir in blagoslov
 v kraljestvu Tvojem.

En težak vzdih
 po naših holmih blaženih;
 še solncu toži se po njih,
 ko se potaplja.

O, da, vladar!
 Bogú in Tebi na oltar
 poslednji naših src udar
 in slednja kaplja.

Obseg svetovne vojske. — Osem bojišč!

Po sedanji svetovni vojski je prizade-
 tih do 400.000.000 ljudi; med njimi jih je
 približno 22.000.000 vojakov.

Usoda narodov je zdaj veliko bolj,
 kakor so si to morali še pred sto leti
 predstavljati, navezana enega na drugega.
 Razmere med njimi so postale bolj ziva-
 ne. Vse dežele so gospodarsko navezane
 na druge. V popolnem obsegu je prehrana
 narodov zagotovljena, če se medsebojno
 živila zamenjavajo. Industrija potrebuje za
 svoj popoln obrat surovine s celega sveta.
 Francija kupuje premog, Anglija bom-
 baž, Nemčija bombaž in svilo. Svetovna
 trgovina, ki se ceni na 80 tisoč milijonov,
 in industrija v zvezi z denarnim prome-
 tom tvori samostojno možnost za preživ-
 ljanje poleg poljedelstva. Posluhuje se tes-
 nega omrežja na vodi in na kopnem, po in
 pod zemljo. V to omrežje je že naložena
 nešteta glavica na celem svetu ne glede
 na deželne meje. Veledržave imajo poso-
 jila in nalagajo glavice tako v lastni, ka-
 kor v tujih državah. Čolnič gospodarskih
 obrti leta po svetovni obli, ne da bi se ozi-
 ral na meje ozemlja. Vse, kar je kolikor-
 toliko važno, se povsod vpoštevja, bodisi
 že, da trgovino pospešuje ali pa da jo
 zavira.

In zdaj šele, ko je vojska! Na evropske
 države vpliva to tako kakor splošna stav-
 ka. Milijone in milijone krepkih mož je

odtegnjenih delu v poljedelstvu, industriji,
 trgovini in v prometu. Svetovni promet je
 prekinjen; to vpliva na vse prebivalstvo,
 na celo deželo. Povsod so zaradi gospo-
 darskih težav nastale zunanje krize, v
 državah, ki se vojskujejo, so se pa pojavile
 še notranje gospodarske ovire.

V mirnih časih porabijo države, ki se
 zdaj vojskujejo, vsak dan za svojo upravo
 in za to, da ostanejo oborožene, okroglo
 75 milijonov mark, kar znaša vsako leto
 nad 27 tisoč milijonov mark. Francozi raču-
 najo, da stane države vojska vsak dan
 182 milijonov mark. Za vzdrževanje čet
 odpade nad 52, plača, preskrba z živili in
 prevoz streliva stane 17, krogle in smodnik
 23, preskrba tistih, ki jih država mora pre-
 skrbovati, nevpoštevajoč prostovoljne vojne
 preskrbe, 30 milijonov mark. Povišana
 služba za upravo dolgov stane 8 milijonov
 mark. Z ozirom na gospodarsko odvisnost
 se v vseh državah davki in carina neredno
 vplačujejo. Posojila se lahko izjalovijo;
 denar primanjkuje, omeji se industrija,
 trgovina, obrt, in pojavi se brezposelnost.
 Omejiti se mora z ozirom na armado in na
 preskrbo vojnih ujetnikov prehrana; na-
 stane tudi nevarnost bolezni. Na stotisoče
 ljudi se žrtvuje, žrtvujejo se dušne in go-
 spodarske zveze med narodi, žrtvuje se
 zaslužek in promet, žrtvujejo se v pro-
 metna sredstva naloženi tisoči milijonov,

svojo vrednost izgube državni popirji, v
 nevarnosti je sreča, varnost in življenje
 vseh.

Tako vpliva vojska na zmagovalce in
 na premagance! Angleškim ministrom se
 mede, ko trdijo, da so finančno bolj kakor
 Nemci oboroženi in da zato lažje kakor
 mi in Nemčija vojsko vzdržijo. Angleži in
 njih zavezniki so prizadeti ravno tako ka-
 kor mi. Anglija z lastnim orožjem škoduje
 svojemu svetovnemu prometu.

Pregled vojnih dogodkov

od 25. septembra do 2. oktobra 1914.

Na južnem bojišču so naše čete v krvavih
 bojih zavzele utrjene srbske postojanke južno od
 Krupnja in Loznice. Srbi so imeli strahovite iz-
 gube; naši so ujeli mnogo tisoč srbskih vojakov in
 zaplenili 14 topov. Sibi se na celi črti umikajo.
 Srbija je v gospodarskem in vojaškem oziru po-
 polnoma dohnana.

Na Jadranskem morju je moralo francosko
 brodovje svoj zadnji obisk v Boki kotorski, o ka-
 terem smo že zadnjič poročali, precej drago pla-
 čati. Ogenj iz topov na utrdbah Ljuštica in Ma-
 mula v Boki je namreč s prvo salvo popolnoma
 razstrelil veliko francosko oklepno križarico s
 šestimi dimniki; dve drugi francoski ladji sta bili
 pa močno poškodovani. Nato so Francozi hitro iz-
 ginili izpred Boke. — Na širokem morju se je pa
 eden naših dreadnoughtov srečal s francosko kri-
 žarico "Gréy" in ji s prvimi strelji razbil kotel, na-
 kar mu je ušla.

Na severnem bojišču se je položaj za nas zelo
 ugodno izpremenil; Nemci so nam poslali znatna
 ojačenja, vrhu tega so pa morali Rusi veliko svojih
 čet poslati iz Galicije na severozapad proti nem-
 škemu generalu Hindenburgu. Naša armada je se-
 danj začele nove boje proti Rusom; 26. septembra
 so naše čete napadle Ruse iz Przemysla in jim pri-
 zadele velikih izgub. Pri Biecu so avstrijsko-nem-
 ške čete naletele na močno rusko konjenico in jo
 razpršile. Tudi severno od Visle so naše združene
 čete preganjale rusko kavalerijo. Velike poraze so
 Rusi doživeli v Karpatih, kjer so na več mestih
 poizkušali vdreti na Ogrsko. Tepeni in nazaj vrže-
 ni so bili v prelazu Uzsoz in pri Körösmező, kamor
 so dospeli preko prelaza Torony. Sicer pa ruskim
 vpadom na Ogrsko sploh ni pripisovati večjega
 pomena, ker bodo imeli Rusi sedaj dovolj opravka
 v Galiciji in na severozapadu, da se obranijo na-
 padov avstrijskih in nemških armad, ki se jim bli-
 žajo z novim pogumom in železno voljo, da jih
 strejo v prah.

Na nemško-ruskem bojišču prodira general
 Hindenburg v 500 kilometrov dolgi fronti proti
 ruski trdnjavi črti Libava-Savli-Kovno-Bielostok-
 Lomža. Trdnjavo Osovec so Nemci obkolili in jo
 obstreljujejo. Videti je, da si Rusi na tem bojišču
 še vedno niso opomogli od grozovitih porazov in
 izgub pri Interburgu in Tannenbergu, in da še
 niso zbrali dovolj novih čet, da bi se mogli ustavi-
 ti zmagovitemu Hindenburgovemu pohodu na
 Rusijo.

Na nemško-francoskem bojišču se še vedno
 vrši strašna borba med Nemci ter združenimi Fran-
 cozi in Angleži. Francosko prizadevanje, da bi
 prišli za hrbet nemškemu desnemu krilu, ki stoji
 severno od Pariza, se je popolnoma ponesrečilo.
 Nemci so o pravem času konec tega krila zaokre-
 nili, oziroma podaljšali naravnost proti severu, t.j.
 proti belgijski meji, in tako preprečili nevarno

Če pogledamo končno, na koliko
 straneh se vrše sedanji boji, dobimo sle-
 dečo sliko: Nemci se bore na Francoskem,
 v Belgiji, na Ruskem, v južni Afriki in na
 Japonskem; naše avstrijske čete so pa v
 boju v Galiciji, Srbiji in Črni gori. Skupno
 imamo tedaj osem bojišč na suhem, poleg
 tega se pa še vrše boji med nemško-
 avstrijsko in angleško-francosko-rusko-
 japonsko mornarico na najrazličnejših
 morjih.

francosko namero. Sicer pa Francozi še niso od-
 nehali in se vrše tu že 24 dni strahovite bitke,
 kakršnih svet še ni videl. A namesto, da bi uspe-
 vali, Francozi nazadujejo; tako so jih Nemci vrgli
 nazaj severno in južno od Alberta ter jim vzeli
 višini Royd in Fresnoy severozahodno od Noyona.
 — V središču so boji nekoliko potihnili; odločilna
 borba se vrši na obeh krilih. V Argonih (zapadno
 od Verduna) Nemci stalno napredujejo. Nemške
 armade, ki prodirajo iz Lotaringije in obstreljujejo
 utrdbe južno od Verduna, katere zapirajo pot čez
 Maaso, so te dni osvojile največje teh utrdbe:
 Camp des Romains pri Sv. Mihelu, ki leži ob
 Maasi, sredi med Verdunom in Toulom. S tem je
 predrt slovit vzhodna francoska trdnjavska črta,
 o kateri je šel glas, da je nepremagljiva. — V sred-
 njih Vogezih na Alzasko-Lotaringem so Nemci
 zopet krvavo odbili francoski napad. — Na Bel-
 gijskem se je tudi vojna vira z novo silo razdiv-
 jala; Nemci obstreljujejo zadnje belgijske zatocišče
 Antwerpen, ter sta dve utrdbi že porušeni. Ob-
 streljujejo tudi mesto Alost, severozahodno od
 Bruslja, ki šteje 35.000 prebivalcev, ki so se pa
 pred nemškim obleganjem izselili. Dalje so Nemci
 zasedli mesto Mecheln severno od Bruslja in mesto
 Moll vzhodno od Antwerpna blizu nizozemske
 meje.

O vojni v kolonijah so v zadnjem tednu do-
 šla naslednja poročila: Nemške čete v Kiaučau so
 bile prisiljene 18. septembra zapustiti postojanke
 vzhodno od Čima. — Neki japonski letalec je
 vrzel bombo na neko nemško bojno ladjo v Kiau-
 čauskem zalivu in jo poškodoval. — V Laosangu
 so Angleži izkrcali vojake, ki bodo pomagali Ja-
 poncem v bojih proti Nemcem v Kiaučau. — Južno-
 afriške (angleške) čete so 19. septembra zasedle
 nemški zaliv Lüderitz. — Nemški vojaki so 19. sep-
 tembra zasedli angleško policijsko postajo v Riet-
 fonteinu vzhodno od Keetmanshopa. — Angleško-
 francoske čete so zasedle nemški Kamerun.

O podrobnem boju na morju se poročajo ti-le
 dogodki: Nemška bojna ladja "Emden" je zadnje
 dni v Indijskem oceanu ujela in zaplenila zopet
 šest angleških trgovskih parnikov. — Ob alabamski
 obali je angleška križarica potopila neko manjšo
 nemško bojno ladjo. — Potopila se je velika an-
 gleška križarica "Australia" od avstralskega bro-
 dovja; ali je zadela na mino, ali pa jo je uničil
 nemški torpedo — tega angleška admiralteta ne
 pove. — Ob južnoameriški obali križarijo tri nem-
 ške bojne ladje in skoro popolnoma onemogočujejo
 tamošnje angleško izvozno trgovino; zlasti se od-
 likuje nemška križarica "Dresden", ki jo lovi osem
 angleških križaric. — Angleži so zaplenili dve
 španski vojni ladji, ki se dovršujejo v njihovih
 ladjedelnicah. — V Jadranskem morju je par laških
 in ena grška ladja zadela na plavajočo mine in se
 potopila. Laška vlada je odposlala več torpednih
 rušilcev, da polove mine in jih uničijo.

Turčija je z minami zaprla Dardanele za vse
 ladje, proti čemur je tripelcenta protestirala.
 Turčija je odgovorila, da kot nevtralna država ne

LISTEK.

Slovenski junaki.

Slovenski topničarji izborno streljajo.

Prijatelj našega lista je imel priliko
 govoriti s topničarjem, ki se je udeležil ne-
 ke bitke v Galiciji. Fant se je vrnil pred
 kratkim ranjen z bojišča. Iz njegovega pri-
 povedovanja posnamemo sledeče:

»Naša baterija je nekega jutra dobila
 povelje, da se naj postavi na hrib, ki je bil
 kakih 1000 metrov oddaljen od mesta G.

V dolini je ležala lahka megla. Naš
 poveljnik je takoj izdal potrebna povelja,
 mi pa smo se pripravili na boj. Ni trajalo
 dolgo in že smo začeli sipati smrtonosne
 krogle in šrapnele v ruske vrste. Sovražne
 čete so grozno trpele pod našim ognjem.
 Rusi so padali kakor muhe. A vedno nove
 sveže čete so pritiskale od vseh strani na
 naše postojanke. Naša infanterija se je mo-
 rala umikati. Vedeli smo, da se tudi mi ne
 bomo mogli več dolgo držati. Od naše ba-
 terije je bila le še polovica mož sposobnih
 za boj. Stal sem pri svojem topu in opazo-
 val, kako je na hrib, oddaljen precej da-
 leč od nas, prihajala četa jezdecev. Naš
 poročnik mi neznani, da je skozi svoj dal-
 nogled opazil, da je ta četa skupina ruskih
 oficirjev. Poročnik mi pokaže svojo zlato
 uro ter mi veli: »France, dobro nameri, če

zadeneš tisto sovražno gručo, ti podarim
 svojo uro.»

Dobro sem nameril svoj top in sem
 poslal pozdrav v obliki šrapnela ruskim
 častnikom na onem hribu.

Naš poročnik je skrbno opazoval, kak
 bo učinek mojega strela. Veselega obraza
 vzklikne, ko se je dim nekoliko razpršil:
 »Bravo, moj dečko! Dobro si zadel! Cela
 tropa sovražnih častnikov je uničena. Tu-
 kaj imaš mojo uro!«

Vesel sem bil dela, ki sem ga izvršil.
 Videlo se je takoj, kako velik učinek je
 napravil šrapnel na ruski strani. Za trenotek
 se je na celi črti rusko prodiranje
 ustavilo. A to je trajalo samo kratek čas.
 Zopet je ruska sila buknila z vso močjo ob
 naše postojanke. Morali smo nazaj. Predno
 pa smo zapustili našo postojanko, smo še
 poslali Rusom precej pozdravov s šrapneli.

Zlata ura, katero sem dobil od našega
 poročnika, pa mi je še danes dokaz, da sem
 storil v polni meri svojo dolžnost. Ko smo
 se ustavili na drugem hribu, me je zadel
 kos sovražnega šrapnela v ramo in sem ta-
 ko moral za nekaj časa opustiti pošiljanje
 železnih pozdravov sovražnim Rusom.»

Slovenski vojak rešil svojemu stotniku
 življenje.

Ranjen vojak, doma iz ptujske okoli-
 ce, pripoveduje:

»V bitki pri Grodeku sem bil priča
 sledečemu junaškemu činu slovenskega

vojaka. Velik kozaški oddelek je obkolil
 pri nekem gozdičku polovico stotnije do-
 mobranskega pešpolka. Stotnik je bil na
 mah ujet od Rusov. Mi smo sicer hoteli
 stiskani stotniji na pomoč, a ruska sila je
 bila prevelika. Morali smo se umakniti in
 pustiti oni del stotnije svoji usodi. Četo-
 vodja zajete stotnije je, doma iz Savinjske
 doline, predno so Rusi odvzeli našim oro-
 žje, ojunčil svoje tovariše, da so se zaka-
 dili z vso silo v ruske vrste, kjer se je na-
 hajal ujeti stotnik. Z neverjetno predrzno-
 stjo se je posrečilo našim, da so rešili sto-
 tnika ter so se po bliskovito umaknili skozi
 gozd proti nam. Padlo je v srditem boju
 več kot polovico moštva, a Rusi so bili
 vsled nenadnega napada od naše strani
 tako izven sebe, da naš sunek niso mogli
 odbiti, četudi jih je bilo več kot osemkrat
 toliko kot naših. Stotnik in njegov junaški
 rešitelj sta bila hudo ranjena. Ko sta do-
 šla k nam, sta se objela kot brata. Vsi smo
 bili ganjeni. Junaški rešitelj, ki je vrl slo-
 venski korenjak, bo dobil posebno odlika-
 vanje.»

Slovenec rešil vozno kuhinjo.

Občinski tajnik z Jesenic Ivan Po-
 trato, podčastnik 97. pešpolka je v bojih v
 Galiciji z izredno hrabrostjo rešil vozno
 kuhinjo 97. pešpolka, katero je naskočil
 sovražnik. Vse se je čudilo, ko jo je pri-
 peljal nazaj. Vsak slovenski vojak je na
 svojem mestu!

Belo-črna moda.

Pred kratkim se je poročalo iz Bero-
 lina: Nemška kemična veda je monopoli-
 zirala izdelovanje umetnih barvil za teks-
 tilno industrijo. Zaloge angleških tvorničar-
 jev, ki so imeli nemška barvila v skla-
 diščih, so pošle. Male angleške tovarne,
 ki so navezane na nemške izdelke, katerih
 same ne morejo proizvajati, morajo usta-
 viti obrat. Izvoz materialij in barvil iz
 Nemčije je prepovedan, vsled česar se je
 morala ustaviti angleška tekstilna indu-
 strija; najmanj dva milijona delavcev bo
 vsled tega v najkrajšem času brez dela.
 Angleški listi radi tega predlagajo, da se
 je treba omejiti na črno barvo in po ce-
 lem svetu vpeljati belo-črno modo. Ta vest
 je vzbudila v Prusiji mnogo veselosti, ker
 bi na ta način cel svet po milosti Angle-
 žev nosil pruske deželne barve: črno-belo.

To je za angleško tekstilno industrijo
 hud udarec, ker ravno Nemčija proizvaja
 devet desetink vseh umetnih barvil. Izde-
 lovanje umetnih barvil se je v kemiji tako
 močno razvilo, da je to glavna panoga
 nemškega narodnega gospodarstva.

Tekstilna industrija je ena najstarej-
 ših obrti, s katero so si že nekdanj služili
 tisoči ljudi kruh. Tkalski izdelki s svojo
 naravno barvo so enolični, šele barva jim
 da lep sijaj, ki je prijeten za oko. Nemški
 pesnik Goethe pravi, da oko rabi barvo

more trpeti, da bi francoske in angleške vojne ladje pred Dardanelami prežale na trgovske ladje držav, s katerimi se tripelentna vojskuje. Angleško in francosko brodovje se je nato umaknilo iz pred Dardanel, kjer je pustilo le dve bojni ladji.

Anglija je odstavila egiptovskega kralja (podkralja) in uvedla vojaško regentstvo; nevarna stvar, ker je s tem občutno zadelo turško suvereniteto nad Egiptom.

V Bukarešti pride nov nemški poslanik, ki bo baron pl. Waldhausen.

Italija je izjavila, da je Valono smatrati za

nekak Gibraltar v Jadranskem morju ter bo Italija glede tega mesta neizprosno zastopala svoje koristi; ostala Albanija je drugače ne zanima bistveno.

Kolera in kuga se oglašata tudi v sedanji vojni, in sicer prva na našem severnem bojišču, od koder so jo begunci zanesli na Češko, Moravsko in Ogrsko; tudi v srbski armadi menda hudo razsaja. Kuga pa nastopa v angleških kolonijah in je nevarnost, da jo angleške čete zanesajo tudi v Evropo.

Nova nemška armada proti Rusom. — Uspešna ofenziva združenih naših zveznih armad. — Hindenburg v Krakovu. — Naše čete v zmagoviti bitki pregnale na Ogrsko v Marmaros upadle Ruse. — Naše čete pričele boj z Rusi tudi v okraju Körösmezö. — Rusi nameravajo prodirati čez reko Njemen proti Suvalki.

Ofenziva avstrijskih in nemških armad na rusko-gališkem bojišču uspešno napreduje. Naše prodiranje je privedlo že do večjih spopadov, o katerih se pričakuje uradnih poročil.

Prodiranje naših in nemških čet, ki sili Ruse na obeh straneh Visle k umikanju, bo kmalu prisililo sovražnika, da se umakne tudi s svojih drugih pozicij, ker bi sicer te prišle v veliko nevarnost. Ruska ofenziva, ki je bila strategično končana že z zavzetjem Lvova, napravlja sedaj prostor ofenzivi naših vojnih sil. O smeri in o bližnjem cilju teh se sedaj še ne more poročati.

Ruski poizkus, udreti čez Karpate na Ogrsko, se sedaj lahko smatra kot popolnoma izjalovljen. Že včeraj smo poročali, da so naše čete pri prelazu Uzsok vrgle Ruse nazaj čez mejo, danes pa prihaja poročilo, da so bile ruske čete pri Ökörmezö popolnoma poražene in so se v neredu umaknile. Tudi pri Körösmezö se vrše boji z Rusi, in kakor pravi uradno poročilo, bodo naše čete tudi tu kmalu vrgle sovražnika nazaj. Upi naših sovražnikov, da bodo Srbi udri z juga na Ogrsko, Rusi pa od severa in da se bodo njihove čete združile, so šli po vodi. Na obeh straneh so bili sovražniki vrženi nazaj, in posebno Srbi so ta poizkus krvavo plačali.

× × ×

Dunaj, 3. oktobra. Vojni poročevalec »Fremdenblatta« poroča s severnega bojišča: Tu vlada splošno mnenje, da se bodo dogodki, pred katerimi stojimo, za nas ugodno razvili. Rusi so po zadnjih bojih zelo oslabiljeni. Slabo vreme jim otežuje dovoz živil in municije. Skupno delovanje z nemškimi četami daje upanje, da bo orožje zveznih držav zmagovito.

× × ×

Frankfurt ob Meni. »Frankfurter Zeitung« piše pod naslovom »Ofenziva proti Rusom«: Prodirajoče nemške in avstrijske čete, ki pade Ruse ob obeh straneh reke Visle, jih bodo kmalu pri-

silile, da bodo svoje naprej pomaknjene pozicije zapustili, če jih nečje izpostaviti nevarnosti. Ruska ofenziva, ki se je strategično končala z zavzetjem Lvova, je napravila sedaj prostor ofenzivi naših čet, o katerih smeri in ciljih ne smemo še poročati. Ampak začetek teh operacij moramo z zadoščenjem zaznamovati. Že obnašanje nevtralnih držav, ki so morda brezvestna, pretirana poročila o zmagah iz Peterburga, na nje uplivala, kaže sedaj, da avstrijska armada ni samo v najširšem pomenu besede sposobna za boj, ampak da jo navdaja duh ofenzive, ki ostane najboljši porok končne zmage.

× × ×

OB VISLI.

Pod tem naslovom piše vojaški strokonjak »Berliner Tageblatta«:

Dosedanji boji avstroogrške armade so imeli važen uspeh, čeprav ni bil tako na daleč viden in se je zdel nepotrepljivim ljudem premalo silen. Zadržavati naval ruske glavne sile do sedaj in ji prizadevati občutne izgube, je bilo že samoposebi naloga, ki se ni dala lahko rešiti. Avstroogrška jo je rešila in sicer tako temeljito, da moskovska ošabnost njene brambne sile ne gleda več preko rame. Dolgo zadržavana jeza avstroogrških ljudstev je ustvarila tak bojni bes, da se v zasebnih in uradnih poročilih komaj še spozna veselje in ljubeznjivo prizanesljivi način našega zaveznika. In človeško jih je docela lahko razumeti, te može lepih avstroogrških kronovin, ki bi v svetli jezi radi doživeli le naval na povzročitelja večnega nemira, na tihotapske plazilce v mestu in na deželi, na prisluškovalce za vsako steno in brezvestne zapeljivce vseh slabotnežev. Z globokim srdom in le obvoljaje so nedavno hrabre Danklove in Auffenbergove čete in Lvovska armada izpraznile svoje postojanke. Sedaj bodo spoznale, da je njihovo vodstvo dalekovidno ravnilo. Saj je moral priti dan, ko bo iz goste obljudene Nemčije krenila armada, da razbremeni prijatelja. Zakaj naj bi se torej cvet arma-

de izpostavljala, da ga stre ruska premoč? Bojni premor in vesela gotovost, da so sedaj v teku skupne operacije obeh armad, bodo v vseh podonavskih deželah radostno pozdravili.

Kdor je v domovini napeto čakal na ta trenutek, bo avstroogrskemu glavnemu stanu hvaležen, da je takoj ob začetku operacij javnost obvestil o njih. Na tem mestu smo že pred tedni opozorili, da bi bilo železi, da bi nemške sile ojačile avstroogrške brambne sile na levem krilu. Sedaj je gibanje napredovalo in uspeh je spoznat iz ruskega umikanja »na obeh straneh Visle.« S tem je mišljen zgornji tek reke, ki se vije od Krakova do kolena pri Sandomirju v severnovzhodni smeri. Pri Biezu je izvrstna avstroogrška kavalarija razpršila močno rusko konjenico. Kraj leži 18 km južno od Tarnova (zapadna Galicija) in nam kaže, kako daleč proti zapadu se je pomaknila avstrijska armada in se tem približala zaveznim nemškim brambnim silam.

Sedaj je avstroogrsko prodiranje obrnjeno južno od Visle proti črti Sane, severno tesno ob Przemysslu, skupno prodiranje zaveznikov pa severno ob Visli proti Lysa — Bori, ki jo je svoj čas Danklova armada zmagovito prekorajčila. Tukaj krije močna ruska kavalarija umikanje naših sovražnikov na viselsko progo južno od Ivangoroda.

Posledica tega prodiranja zaveznikov armad je brezuspešnost ruskega sunka skozi Karpate. Železi je, da ruski oddelki, ki so se obrnili proti ogrski ravnini, ne pridejo več celi iz pogorja. — Major i. s. E. Moraht.

× × ×

V RIMU

je, kakor iz Berlina poročajo, poročilo o avstrijski ofenzivi v Galiciji tudi na resne vojaške kroge zelo vplivalo. Sodi se, na nemška ofenziva položaj Avstrije olajšuje in je veselje do vojske v listih, tudi v irendentističnih, znatno ponehalo.

× × ×

HINDENBURG V KRAKOVU.

»Deutsche Volkszeitung« v Libercih na Češkem in graški listi poročajo, da se je minuli teden generalni polkovnik pl. Hindenburg mudil več ur v Krakovu. Za dohod zmagovitega vojskovodje je prebivalstvo zvedelo in mu je pred kolodvorom priredilo navdušen sprejem. Voziti se je mogel le počasi po ulicah. Ravno tako navdušeno so ga Krakovčani pozdravljali, ko se je vozil nazaj na kolodvor.

DUNAJSKI ŽUPAN ČESTITAL GENERALU HINDENBURGU.

Dunaj, 3. oktobra. (Kor. urad.) Župan dr. Weiskirchner je včeraj brzojavno čestital generalu von Hindenburgu ob njegovem 67letnem rojstnem dnevu.

× × ×

KAM NAMERAVAJU RUSI NA VZHODNEM BOJIŠČU PRODIRATI.

Berlin, 3. oktobra. (Kor. urad.) Veliki glavni stan poroča 2. oktobra zvečer: Na vzhodnem bojišču se pričakuje, da bodo Rusi pričeli prodirati čez Njemen proti guberniji Suvalki.

NEMCI RUSKO TRDNJAVO OSSOWIEC USPEŠNO BOMBARDIRAJO.

Čez Berlin se poroča z vzhodnega bojišča: Ruske trdnjave pri Ossowiecu, ki

tvorijo desno krilo močno utrjene trdnjavske črte Bobr-Narev-Bug, se neprestano obstreljujejo. Težki topovi nemške artiljerije neprestano grme in bruhajo hudi, uspešen ogenj na štiri utrdbe, ki stoje ob bregu in branijo prehod čez Bobr. Ogenj je zelo uspešen. Sovražnik se očitno ne more več dolgo držati.

BEGUNCI IZ GUMBINENA SE ŠE NE VRNEJO DOMOV.

Nemški listi poročajo iz Berlina: Vzhodnopruski begunci iz Gumbina so imeli 25. septembra v Berlinu številno obiskani shod. Predsednik je naznanil, da mu je neki ministerialni ravnatelj, ki se je ravnokar vrnil iz Gumbina, podal naslednja obvestila: Na splošno napravlja Gumbinen zopet snažen vtis, ker so morali ruski ujetniki očistiti ceste. V mestu je zgorelo kakih 30 posloplj, razen tega je bilo opljenjenih in demoliranih mnogo trgovin in stanovanj. Nujno se mora svariti pred tem, da bi se ljudje že sedaj vsi brez razlike vrnili v Gumbinen. Na vsak način morajo ženske in otroci zaenkrat še ostati v Berlinu. Železniška oblast je za sedaj uvedla promet samo na črti Königsberg-Allenstein-Neidenburg. Kar leži onstran te črte, ne prevzame vojna uprava nobene odgovornosti. Oni moški, ki so potrebni v domačih krajih, naj se vrnejo tje, a preje je treba stopiti v stik z župani in deželnimi svetniki. Uradniki naj bi se vrnili, toda brez družin. Rusi so svoje konje in mrtvece slabo zakopali, zato je deževje trupla deloma odkrilo. Ruski ujetniki morajo sedaj kopati globlje jame in znova pokopavati trupla.

× × ×

NAŠE ZMAGE PROTI RUSOM NA OGRSKEM.

Budimpešta, 2. oktobra. Ogrski brzojavni in korespondenčni urad javlja: Nadžupan okraja Marmaros naznanja, da so naše čete v okraju Ökörmezö v zmagoviti bitki premagale v Marmaros vpadle Ruse. Sovražnik se je v neredu umaknil proti meji. V Ökörmezö in okolici sta zopet vpostavljena red in promet. Naše v okolici Körösmezö zbrane čete so tudi pričele boj z Rusi, katere bodo v kratkem pregnale.

× × ×

OMEJENA VOZNJA PO OGRSKIH PRISTANIŠČIH.

Budimpešta. Ogrski korespondenčni urad naznanja iz Pulja: Reška pomorska oblast je izdala ukaz, po katerem smejo ladje priti v ogrska pristanišča podnevi eno uro pred solničnim vzhodom in eno uro še po solničnem zahodu. Ladje morajo svoj prihod v ogrske luke pravočasno naznaniti.

× × ×

ZIMSKA OPRAVA ZA NAŠO ARMADO.

Velike naročbe na kožuhe. Naših vrlih, hrabrih vojakov pozimi ne bo zeblo, naj bo še tak mraz. Vojaška uprava je namreč naročila jako tople kožuhe v hrovinaste telovnike iz moška in astrahana, v prvi vrsti pa iz jančjih kož. Doslej je pri različnih tvrdkah naročenih en milijon takih telovnikov. Telovniki so jako solidno na-

ravnatako, kakor potrebuje svetlobe. Ta njegov izrek se da zasledovati tako daleč v zgodovini, kakor daleč sploh segajo zgodovinska poročila, kajti človek se je vedno trudil dati svojim izdelkom sijajno zunanost ali pa povzdigniti važnost svoje osebe z lepo barvanimi oblačili: Egiptčani, Perzijanci, Feničani, Indijci itd. so poznali že v zelo zgodnji dobi različne rastline in živali, iz katerih so napravljali barve in z njimi barvali tkanine. Omenjam le kraljevski purpur, ki je po svoji pristnosti, ognju in lepoti prekašal vse tedaj znane barve. Do purpura so imeli pravico le bogataši in močnejši, ker je bilo izdelovanje te barve zelo težavno in drago; za Dioklecijana je stal 1 funt s purpurjem pobarvane volne okoli 1130 K našega denarja. Purpur so izdelovali iz neke snovi, katero izločajo gotovi morski polži (purpura haemostoma, murex trunculus in murex brandaris), a v tako majhni množini, da je potrebno velikansko število teh živali: 12000 polžev murex brandaris da 1½ grama purpurjeve barve. Purpur je zelo stara barva, omenja jo že neka pesem za časa Ramzesa II. (1400 pr. Kr.). Izdelovanje purpura je doseglo vršek v zadnji republikanski dobi, kakor tudi za časa rimskih cesarjev. Senatorji, viteštvo, visoki uradniki in duhovniki so nosili s purpurjem obrobene tunike. S propadom bizantiskega kraljestva je propadlo tudi izdelovanje purpura.

Ne samo rdeča barva je bila zelo priljubljena; v zgodnji dobi srednjega veka se omenjaio raznovrstne barvane tkanine. — Barvarstvo je bilo prvotno kakor vsaka druga obrt domače opravilo in se je v

Nemčiji gojilo za Karolingov od tlačanov ter v samostanih, dokler se ni v začetku 11. stoletja razvilo v obrt. Barvarji prvotno niso tvorili lastne cehe, ampak so bili pridelniki suknarjem in tkalcem. Le na Dunaju, v Regensburgu in Nürnbergu nahajamo že zgodaj barvarje. Splošno se je pa do 16. stoletja smatralo suknarstvo in barvarstvo kot ena obrt.

V 11. stoletju so bila najvažnejša barvila oblaist, brošč in kermes.

Iz oblaista (isatis tinctoria) se je izdelovala barva indigo, s katerim se je dalo doseči vse nuanse od modre do črne, in ta barva se je rabila skoro izključno v srednjem veku. Oblaist je dvoletna rastlina, barvilo se nahaja v listih. Pripravljanje barve iz teh listov je bilo precej dolgotrajno.

Oblaist se je v Nemčiji močno gojil ter je imel velik vpliv na nemško kmetijstvo. Mnoge vasi so dobivale za oblaist letno do 16.000 mark. Izvoz nemškega indiga (indigo barvo daje tudi indijska rastlina indigofera tinctoria) na Angleško, v Italijo itd. je bil precej velik; ves izvoz pa ste imeli v rokah Nižje Avstrijske in Turingije.

Rdeča barva se je izdelovala iz brošča (rubia tinctorum). Ta rastlina se je v Nemčiji močno gojila in je tvorila važen vir dohodkov. Škrlat, ki je bil v srednjem veku zelo priljubljen, so izdelovali iz nemškega in levantskega kermesa. Nemški kermes so neke vrste posušene uši, katere so nabirali na koreninah raznih rastlin.

Poleg teh važnejših barvil so se izdelovala v Nemčiji tudi nekatera manj važna.

Od naravnih barv se danes čista le še

barvilo višnjeve prežilke (Haematoxylon campechianum), ki se uvaža iz centralne Amerike ter služi za črno barvanje bombaža in volne.

V teku 16., 17. in 18. stoletja pa je domače barvarstvo v Nemčiji začelo nazadovati in je bilo skoraj popolnoma uničeno. Barvila, katera je dajala v srednjem veku skoraj izključno le Evropa, so začeli uvažati iz Amerike in Indije. Ta barvila so bila tako cene, da domača z njimi niso mogla konkurirati. Pridelovanje barvilnih rastlin, ki se je vršilo v Nemčiji nekako malomeščansko, se je moralo umakniti kapitalistično močnim angleškim plantazam.

Toda tudi to ni trajalo dolgo. Naravna barvila so se morala umakniti umetnim. Nemčija je povzročila to močno reakcijo s svojimi racionalnimi in globoko znanstvenimi raziskavanji. Kemija je odprla zopet pot barvilni industriji, ki se je s pomočjo neumornih znanstvenih raziskavanj in kapitala povzpela na ono višino, na kateri se nahaja danes.

Izvor umetnih barvil je premog, oziroma produkti, ki se tvorijo v plinarnah in tvornicah za koks pri suhi destilaciji premoga. Za naše razmišljanje je važen premogov ter, ki je gosto tekoča črna masa. Ter je odkril J. J. Becher v 17. stoletju. Spočetka ni bila znana njegova velika vrednost, zato so ga metali proč kot nadležen produkt pri proizvodnji svetilnega plina. Šele ko so začeli raziskavati njegova kemična svojstva in našli v njem mnogo vrednih snovi, so spoznali tudi njegovo vrednost, kajti vsebuje okoli 150 raz-

ličnih snovi, od katerih so najvažnejše: bencol, fenol, naftalin in antracen.

Ter proizvajajo plinarne in tovarne za koks. Nemčija rabi letno 1.000.000 ton tera, Avstrija pa okoli 150.000 ton.

Precejšen del snovi, ki se nahajajo v teru, se porabi v industriji terovih barv.

Na največjem nemškem kemiku Justu Liebigu (1803—1873) temelji začetek barvilne industrije, dasiravno je ni ustvaril sam, ampak po njegovi spodbudi njegova učenca Hofman in Kekule.

Pot, ki je pripeljala barvilno industrijo na to višino, na kateri se nahaja danes, je bila trnjeva; zahtevala je mnogo neumornega duševnega dela in ogromnih denarnih žrtev. Treba je bilo najti za sintezo barv take tehnične metode, ki so v tehniki porabne in ne predrage. Znanost in kapital sta premagala vse. Da se je našla primerna metoda za umetno dobavo indiga, je bilo treba 18 let, poizkusi so pa stali okroglo 16.000.000 mark.

Početek barvilne industrije je v letu 1856., ko je Perkin pod Hofmannovim vodstvom dobil iz anilina violetno barvilo, mauvein, ki pa sedaj ni več v rabi. Perkin je 1857. ustanovil v Greenford—Green pri Londonu prvo tovarno za terove barve. Leto pozneje je našel Hofmann iz neočistene anilina fuhsin, katerega izdelujeta v večjem Francoza Verguin in Renard. Hitro za tem 1864—66 so sledila acobarvila in nekatera druga.

Imenovane barve in tudi druge, ki so nastale v tem času, kakor jodovo vijoličasta, jodovo zelena, anilinovo modra, anilinovo črna, so se izdelovale iz anilina, za-

pravljeni in se bodo nosili z dlako na znotraj. Spreddaj so dolgi 55 cm, zadaj pa 60 cm ter se s trakovi tesno privežejo k telesu, ki se na ta način brezpogojno zavaruje pred mrazom. Izdelava teh telovnikov se je poverila različnim tuzemskim tiskarjem. Dobavni rok se je določil na konec oktobra. Velik del je že dogotovljen in se je izročil monturnemu depotu IV. v Kaiser-Ebersdorfu. Od tod se razpošljejo telovniki na posamezne čete v celih vagonih. Telovniki se izvrše seveda v različnih velikostih. Razen kožuhočinastega telovnika dobi vsak vojak topel trebušni pas iz flanelle ali kamelje dlake.

Za kavalerijo je vlada naročila kratke kožuhe iz črnih jančjih kož za mostvo. Častniki naroče te kožuhe na lasten račun. Razen tega je vojno ministrstvo oddalo velike naročbe na snežne čepice in zapetnike ter na toplo spodnjo obleko. K zimski opremlitvi spada tudi odeja. Vsak vojak v Galiciji dobi gorko odejo. Naročene so ogromne množine škornjev, čevljev in perila in imajo množične tovarne s tem obilo dela. Posamezne tovarne za čevlje dobavijo n. pr. po 3000 do 6000 škornjev na dan. Škornji so namenjeni za kavalerijo in ježežke artiljerije. Infanteristi dobe zelo močne čevlje na zadrgo z debelimi podplati. Vsi škornji in čevlji so iz rjavega naravnega usnja.

S temi velikimi dobavami za vojaštvo je na tisoče delavcev trajno zaposlenih in dobro plačanih. Tako n. pr. na Dunaju ni niti enega deloljubnega krznarja, ki bi ne našel dela. V onih trgovinah za kožuhočino, ki imajo le zasebne odjemalce, seveda ni veliko po-

sla, ker se letos radi vojne le malo naročajo fini, dragi kožuhi. Zato imajo pa drugi krznarji z vojaškimi naročbami polne roke dela.

Tudi v nemški armadi bodo vojaki za zimsko vojno izvrstno opremljeni. Nemška vlada za vojake ni naročila kožuhočinastih telovnikov, marveč čisto dolge kožuhe iz ovčjih kož z dolgo dlako in iz kitajskih kozjih kož. En tak kožuh stane 85 do 110 mark. Razen tega dobe nemški vojaki kožuhočinaste ovrtnike iz bobrovine ali podobnega krzna. Naročbe so se oddale v Berlinu, Stuttgartu, Vratislavi, Monakovu, Magdeburgu, Königsbergu in Poznanju. Te dobave bodo na Nemškem povzročale nekaj težav, ker naročbe na kožo niso o pravem času došle z Balkana ter bodo morali sedaj pokupiti zaloge pri usnjarih in rokovičarjih. V mnogih delavnicah, kjer so izdelovali prej le dragocene fine kožuhe, delajo sedaj samo za vojaštvo.

× × ×

ARETIRANI ČLANI NAŠEGA MORNARIŠKEGA DRUŠTVA.

Dunaj. »Südslavische Korrespondenz« poroča iz Ode: Redarstvo je na zapoved mestnega poveljnika aretiralo člane avstro-ogrškega in nemškega »mornariškega društva«.

RUSI USTRELILI V BRZEZANYJU NAČELNIKA SOKOLA.

Z Dunaja se iz zanesljivega vira poroča, da so v Brzezanyju ustrelili Rusi načelnika Sokola dr. Kowenieckija, ki je zelo živahno proti Rusom zbiral poljske prostovoljce.

ZAPRTI GIMNAZIJI V TUZLI IN V MOSTARJU.

Iz Sarajeva se poroča, da so v šolskem letu 1914/15 gimnaziji v Tuzli in v Mostarju za kazen zaprti. Tisti gimnazijci, ki imajo dobre rede v napredovanju in v navedenosti, bodo smeli po možnosti na drugih zavodih v Bosni in Hercegovini naprej študirati.

× × ×

SRBSKI PRINC JURIJ MORA BITI OPERIRAN.

Iz Niša se brzojavlja, da so ranjenega srbskega princa Jurija prepeljali v Niš. Princevo stanje se je tako poslabšalo, da ga bodo morali operirati.

SRBI POŠILJAJO RANJENCE TUDI V BITOLJ.

Solun, 3. oktobra. (Kor. urad.) Ko so Srbi tobačna skladišča trdke Herzog v Gevgeliju z ranjenci napolnili, jih odpošiljajo sedaj natlačeno polne vlake v Bitolj.

× × ×

PUTNIK ODLIKOVAN.

Bukarešt. Car je podelil vojvodi Putniku red Sv. Jurija 4. razreda.

× × ×

POLOŽAJ OB ČRNOGORSKI MEJI.

»Südslavische Korr.« poroča iz Sarajeva: Črnogorske čete, ki so vsled težkih udarcev, ki smo jim jih zadali, čutijo premagane, so zadnje tedne le nezatne obmejne praske povzročile. Črnogorci poskušajo sicer na več krajih udreti čez mejo, a naše obmejne obrambne čete so jih povsod odbile. Le nekaterim manjšim skupinam, ki se lahko kot čete smatrajo, se je posrečilo, da so vpadle na nezavarovanih krajih v Bosno. Dve taki skupini so že naši ujeli. Zadnje dni se je posrečilo neki naši patrulji, ki je štela šest mož, da je ponoči presenetila na črnogorskih tleh 150 Črnogorcev, pri katerih so bile tudi žene. Število dezertirjev in beguncev je vedno večje. Ljudje so v slabem stanju in pripovedujejo, da vlada v Črnigori beda, ker ne zadošča proviant, ki ga Francozi čez Bar v Črnogoro pošiljajo. Poroča se naknadno glede na zadnje boje s Črnogorci, da so se na črnogorski strani tudi francoski vojaki borili, najbrže so to bili vojaki francoskega oddelka v Skadru.

× × ×

PROTI LAZNJIVIM SRBSKIM POROČILOM.

Dunaj, 2. oktobra. (Kor. urad.) Uradno se razglašja: »Armada vrhovno poveljstvo poroča: Kljub vsem odločilnim uspehom v Srbiji skuša srbsko časopisje iznova napraviti z razširjanjem vesti o izmišljenih zmagah in s pretiravanjem glede srbskih vpadov razpoloženje, da bi s tem zakrilo gotovo dejstvo, katero so že sami spoznali, da je namreč odpor srbske armade zlomljen. Na vsa neresnična izvajanja inozemskega časopisja o položaju na balkanskem bojišču bodi kratko in krepko odgovorjeno, da nimamo samo vse osvo-

jene pozicije vzhodno od Drine v posesti, ampak da neprestano pridobivamo nova tla.

× × ×

PROTISRBSKA VSTAJA ALBANECV.

Carigrad, 3. oktobra. (Kor. urad.) »Osmanischer Lloyd« objavlja poročila mohamedanskih veljakov, ki so čez Solun došli v Dedeagač. Veljaki pripovedujejo, da so mohamedanci dvignili orožje v Djakovi, Peči, Prizrenu, Skoplju in v Kašaniku proti Srbom in da so tri divizije sestavili. Mohamedanski vstavež je 90.000 mož. Srbi so poslali nasproti Albancem tri bataljone, ki so jih pa Albanci obkolili že prej predno so došli na svoja določena mesta. Dva srbska bataljona sta bila popolnoma uničena. Eden albanskih voditeljev je z 20.000 Albanci prodrli proti Skoplju in zahteval, naj se mesto preda. Albanci v Bitolju so se tesno zvezali z Bolgari v Bitolju in v Rezni. Bolgare vodi bivši voditelj četašev Petkov. Bolgarske čete so zasedle prelaz Beljista, da preprečijo Epirotom prehod skozi Macedonijo. V nekem parku v Bitolju so bili govori, v katerih se je zahtevalo, naj se turško vladarstvo obnovi in da naj se prebivalstvo srbskega jarma opusti. Ker je srbska straža branila enemu govorniku govoriti, so se spopadli z orožniki in jih dvanajst ubili.

TURKI SVARE ALBANECV.

Carigrad. List »Tanin« piše, da nima Turčija namena, da bi si v Albaniji kak političen upliv pridobila. Vprašanje hodočnosti Albanije, kakor več drugih vprašanj se bo odločilo po vojski. Tisti, ki hočejo v Albaniji neodvisno vlado imeti, naj postopajo v sporazumu z Avstrijo in Italijo in naj si skušajo njihovo zaupanje pridobiti. Ti državi da ne mislita na razkosanje Albanije. List »Tasvir-i-Efkia« pravi, da je vstaja Albancev proti Srbiji samo predigra velikih dogodkov na Balkanu.

GRKI HOČEJO SRBSKO ZEMLJO.

Sofijski listi pišejo, da zahteva del grškega časopisja, naj Grki zasedejo mesta Bitolj, Gevgeli in Dojran, ki naj jih grški Srbi odstopijo. »Skrip« in »Nea Alithia« pišeta, da mora v splošni vojski tudi Grška zavzeti stalističe, da si del splošnega plena zagotovi.

× × ×

AVSTRIJSKI PROTEST PROTI SRBSKIM IZMIŠLJOTINAM.

Dunaj, 3. oktobra. (Kor. urad.) »Politische Korrespondenz« poroča, da je odposlala avstrijska vlada nevtralnim državam sledečo verbalno noto: Tiskovni urad v Nišu je razširil vest, da po poročilu vseh srbskih poveljnikov avstro-ogrška armada v vseh frontah uporablja eksplozivne kroglice. Prvih deset salv iz strojnih pušk da izstrele vedno z eksplozivnimi kroglicami in da imajo vsi avstrijski vojaki 20% eksplozivnih patron. Avstrijski poveljniki naj bi bili najstrožje ukazali, da Srbi take municije ne smejo v roke dobiti. Nadalje da je strogo zapovedano, da se pri ranjenjih in mrtvih poiščejo eksplozivne kroglice. — Avstro-ogrška vlada ogorčeno odklanja te trditve, ki so skozi in skozi obrekljive obdolžitve, in kategorično protestira proti takemu postopanju Srbije, ki hoče le javno mnenje varati.

× × ×

RUSI IN SRBI.

Sofija. »Echo de Bulgarie« ponatla članek srbskega vladnega lista »Samouprave«, ki piše: Rusija je vztrajala na tem, da se Bolgarija obveže, da bo nevtralna, ne da bi Bolgariji zato Macedonijo obljubila. Rusija ni nikdar pri nobeni priložnosti in komurkoli na ljubo ničesar storila proti volji in na škodo Srbije.

× × ×

BOLGARSKI RDEČI KRIŽ ZA AVSTRIJSKE RANJENCE.

Sofija. Bolgarski Rdeči križ je daroval avstrijskemu 25.000 levov.

Na Kavkazu vre.

Iz Carigrada se poroča: Na Kavkazu ne vre samo med mohamedanci, marveč tudi med kristjani. Nezadovoljni so z eotranje političnim položajem osobito v Tiflisu, Baknu, Batumu in v Mihajlovu, kjer je bilo socialno revolucionarno gibanje silovito močno in je velike protivladne izgrede povzročilo. Adlatus namestnika general Satiľov se je zadnje čase večkrat v Peterburgu mudil, kjer je zelo črno položaj na Kavkazu opisoval in prosil izrednih pooblastil, ki so mu jih tudi podelili, a posledica je bila še huje ogorčenje. Mohamedanci se pritožujejo, da jih zatirajo, porušujejo, s silo uvrščajo v armado, da preganjajo njih jezik, šole in občine. Slaba letina na Kavkazu in hude boleznice se razširjajo razburjenje. Revoluksijske organizacije.

Naša ofenziva v Srbiji napreduje. — Srbske laži o 40. honvedski diviziji. V Bosni so se pričele operacije proti upadlim srbskim in črnogorskim četam. — Cel srbski bataljon ujet. — Položaj na črnogorski meji. — Vstaja Mohamedancev in Albancev proti Srbiji. — Albanci korakajo proti Skoplju.

Dunaj, 2. oktobra. (Kor. urad.) Uradno se poroča: Naše čete v Srbiji dva dni zopet napadajo sovražnike. Dosedaj napreduje naša ofenziva proti sovražniku, ki se povsod nahaja v močno utrjenih, z žičnimi ovirami zavarovanih pozicijah, sicer počasi, vendar ugodno. Prišlo se je z akcijo, da se preženo srbske in črnogorske redne in iregularne čete, ki so vznemirjale nekatere kraje v Bosni. Pri tem je bil včeraj komplet srbski bataljon obkoljen, razorožen in odpeljan v vojno ujetništvo. Po Srbih razširjena trditve, da je naša 40. honvedska divizija uničena, je nov dokaz bujne srbske domišljije. Ta divizija se nahaja — kakor so se Srbi zadnje dni

ponovno lahko prepričali — v najboljšem stanju v bojni črti in se je prav tako, kakor pri Višegradu častno udeležila tudi bojov zadnjega tedna.

Potiorek, feldcajgmojster.

× × ×

SRBSKI UJETNIKI V BOSNI.

»Südslavische Korrespondenz« poroča: Zadnje dni so čez Sarajevo odpeljali veliko srbskih vojnih ujetnikov, ki so jih ujeli, ko so zopet naše čete prekoračile Savo in Drino. Ujetih je veliko častnikov in ruskih prostovoljcev. Srbske ujetnike več dni zdravniki opazujejo, da ne zaneso kolere v našo državo.

× × ×

to so se imenovale anilinove barve in to ime jim je ostalo še do danes, akoravno se tudi z drugih sestavin premočnega tera kakor antracena, naftalina itd., izdelujejo terna barvila. Ime anilin izvira od latinskega imena indigove rastline »Indigofera anil«.

Leto 1869. ni važno samo za industrijo terovih barv, ampak tudi za kemijo v splošnem. V tem letu se je posrečilo Graebju in Liebermannu spremeniti terov produkt antracen v alicarin in tako ustvariti sintezo posvem važnega broščevega (rdečega) barvila. Ta najdba je popolnoma uničila po celi Evropi pridelovanje brošča, ki je do našal letno 70 — 80 milijonov kron; cena alicarinu je bila tako nizka, da se ni izplačalo več pridelovati brošča. Industrija pa se ni zadovoljila s sintezo alicarina samega ter je ustvarila še druge, alicarinu podobne, različne nuancirane snovi, ki stoje glede pristnosti in krasote barve z alicarinom na isti stopinji, v naravi pa se ne nahajajo. To je ravno značaj sinteze v naravi se nahajajočih snovi, da se prouče tajnosti narave, se jo posnema ter tako ustvari celo vrsto kemično podobnih substanc, katerih sicer narava sama ni nikoli tvorila, ampak je bila za fabrikacijo istih le predpoda.

Leta 1874. se je začelo izdelovati novo od Adolfa Baeyerja odkrito vrsto barvil, ftaleine, od katerih je ezoin važen za barvanje svile. H ftaleinom pripadajo tudi rodamin, ki dajo svili modrordečo krasno se spreminajočo barvo.

Nietzki je vpeljal 1879 v tehniko prva acobarvila, takozvani bibrski škrlati. Acobarvila se delajo danes v vseh nuancah in so tako krasna, da so popolnoma izpodrinila različna naravna barvila. Acobarvila so tehnično naložje dostopna in tudi naj-

cenejša; sedaj imamo mnogo preko sto vrst teh barvil, ki so važna posebno za barvanje volne.

Od leta 1878. dalje se je začela nova doba za industrijo barvil. Tega leta je Adolf Baeyer izdelal prvo sintezo indiga. Ta sicer za prakso ni bila uporabljiva, ker je bila predraga. 18 let je trebalo, da se je našla primerna metoda za izdelovanje indiga. Sedaj imamo dva načina, po katerih se izdeluje indigo; po enem načinu se izdeluje iz bencola, po drugem pa iz naftalina.

Osobito je razširil kemijo indiga Pavel Friedländer, ki je tudi našel po neumornem delu sintezo purpurja. Ta sinteza pa ni bila povoljna, ker barva umetnega purpurja ni tako lepa kakor ona naravnega. Cena mu je sicer tisočkrat manjša, a barva je medlo rdečevijolčasta. Friedländer je tudi napravil sintezo indigoidnih barvil, od katerih je važen tioindigo, rdeče barvilo, ki je za praktično porabo velikega pomena.

Ta navedena barvila je mogoče producirati v vseh nuancah, zato ravno so ta izpodrinila vsa naravna barvila, ki so se prej rabila. Robert E. Schmidt je v letih 1890.—97. sestavljal vse mogoče nuance antrakinsonovih barvil, ki so tako izvrstna, da jih celo uporablja znana Manufacture Nationale des Gobelins v Parizu za barvanje volne, iz katere se izdeluje gobelin. To je pa za kemijo terovih barv sila važna, kajti kvadratni meter gobelina, za katerega rabi en delavec več kakor eno leto, da ga izdela, se prodaja po 6000 frankov.

Umetni indigo je popolnoma izpodrinil naravni indigo. Leta 1895. se je uvažalo z Jave in iz Indije še za 21 in pol milijona mark indiga, leta 1909. pa je nemški inport

znašal le še 0.7 milijona mark, medtem ko je Nemčija v tem času izvažala umetnega indiga za 40 milijonov mark. — Ravno tak usoda je zadela tudi druga umetna barvila. Pred 50 leti je Nemčija dobavala vsa barvila iz inozemstva, danes pa že sama krije svoje lastne potrebe in vrh tega izvažava še za 160 milijonov mark umetnih barvil.

Kemične metode, po katerih se delajo umetna barvila, so precej komplicirane, vendar pa morajo biti tako cene, da so zmogljive konkurence.

Število umetno narejenih terovih barv je danes skoraj neomejeno, — že l. 1898. je bilo znanih okoli 1200 — ter je mogoče ustreči vsem zahtevam. Pri sintezi umetnih barv, pa ni zadoščalo samo to, da se jih najde čim večje število, ampak je moral kemik paziti tudi na to, da so umetne barve stanovitne, to je, da ne oblede na solncu in pri pranju.

Industrija terovih barv, naslanjajoča se na Liebigove ideje, se je začela na Anglesem in Francoskem, kje se pa ni mogla razviti; šele nemški kemiki in nemški kapital so jo privedli do one višine in razvoja, da si večjega misliti ne moremo. Po pravici je to izključno nemška industrija in za Nemčijo glavna panoga narodnega gospodarstva. Tvornice terovih barv so se emancipirale od vseh kemičnih tovarn, ker same izdelujejo potreben material in reagencije. Te tovarne izdelujejo tudi same vse predmete, ki so potrebni za razpošiljanje barv; imajo celo lastne tiskarne, književnice itd.

Kakor že rečeno producira Nemčija sama 9 desetink vseh terovih barvil. Radi tega torej Angliji ne preostaja drugega, kakor, da »za enkrat vpelje belo — črno modo«.

cije z vso silo nabirajo prostake. Liga za osvoboditev Kavkaza ustanavlja bojne oddelke in je v najtesnejši zvezi s perzijskimi odbori in se tudi Turčiji približuje.

Senzacionalno pismo iz Jeruzalema.

Londonski list »Daly Mail« objavlja sledeče pismo iz Jeruzalema: »Malo olivanih mohamedancev simpatizira z združenimi Francozi, Angleži in Rusi. Velika večina je na strani Nemčije. Turški uradniki javno kažejo svoje simpatije za Nemčijo. Damask, Beirut, Aleppo, Haifa in Jeruzalem so postali veliki vojaški tabori.

Bitka na Francoskem še vedno neodločena. — Nova bitka med Brusljem in Antwerpnom.

Pred nekaj dnevi se je poročalo, da so se vršili boji desnega nemškega krila na Francoskem pri Bapaume, približno 130 km severno od Pariza. Dne 1. oktobra je nemški generalni štab poročal o bojih pri Albertu, 20 km jugozahodno od Bapaume. Včeraj je došla vest, da se vrše boji na višinah zahodno od Compiègne, danes pa prihaja poročilo, da prodira nemško desno krilo severovzhodno od Compiègne. Ta poročila dokazujejo, da nemško desno krilo, ki je bilo v nevarnosti, da ga sovražnik obkoli, sedaj hitro napreduje. Tudi francosko uradno poročilo priznava, da so Nemci na svojem desnem krilu v ofenzivi.

Vedno je pa še treba računati s tem, da bo francoski generalissimus Joffre še nadalje poizkušal obkrožiti nemško desno krilo, da si s tem zagotovi — če bo položaj zahteval — kar najbolj neovirano umikanje svojega levega krila in dela srednje armade proti Parizu. Tak položaj vsled uspehov nemških čet na vzhodni bojni črti lahko nastopi prejšislej. Med Reimsom in Argoni so Nemci — kakor vse kaže — znatno napredovali. Močne nemške sile so operirale na ozemlju na obeh straneh St. Menhoula (35 km zahodno od Verduna) in najbrže prerezale zvezo med francoskim središčem in francoskim vzhodnim krilom. Posledica tega je, da sedaj ne morejo poslati za obrambo utrd Verdun-Toul in za višine zahodno od St. Mihiela nobenih močnejših sil iz svoje bojne črte.

Veliko pozornosti vzbuja sedaj obstrejevanje antwerpenskih fortov. Nemci so poleg mesta Mecheln zasedli tudi več vasi v bližini. Na tisoče prebivalcev je pobegnilo v Antwerpen in na Nizozemsko. Na nizozemski meji se je zadnje dni pogosto slišalo pokanje strojnih pušk. Nemške čete so prodrele skoro do Tournhouta, ki leži severovzhodno od Antwerpna.

Nemci skušajo vse sedaj še na bojnem polju se nahajajoče belgijske čete pognati v okrožje antwerpenskih utrd, da potem prično oblegati Antwerpen. Od treh strani prodirajo nemške čete proti Antwerpnu: od zahoda pri Aalstu, katerega so prebivalci zapustili, in Termonde; od juga iz smeri Mecheln; na vzhodu pa skušajo izvojevati prehod pri Tournhoutu.

Iz Kodanja poročajo, da se je pričela nova bitka med Antwerpnom in Brusljem, ki se bije vzhodno od Termonde med kraji Merchtem, Londerzeel in Buggenhout. Vsi ti kraji leže nekako v sredini med mesti Bruselj, Mecheln in Termonde južno od Antwerpna. Cela belgijska divizija je z vsem trenom izpadla iz Antwerpna.

× × ×

Berolin, 3. oktobra (Kor. urad.). Veliki glavni stan poroča 2. t. m. zvečer:

Zahodno nemško krilo je odbilo ponovne obkoljevalne poskuse Francozov. Južno od Roye (Roya leži severovzhodno od Noyona) so bili Francozi vrženi iz svojih postojank.

V sredi bojne črte je položaj nelzopremenjen.

V Argonih prodirajoče čete so izvojevale v smeri proti jugu znatne uspehe.

Vzhodno od reke Maas so napravili Francozi krepke ponočne izpade, ki so bili s težkimi francoskimi izgubami vrženi nazaj.

Berolin, 3. oktobra (Kor. urad.). Veliki glavni stan poroča 2. t. m. zvečer:

Pred Antwerpnom sta bila včeraj popoldne ob 5. uri zavzeta forta Vavre, Saint Catherine in redua Dornvoldt z vsemi medsebojnimi utrutenimi deli. Fort Vaalhen je obkrojen. Važno oporišče na zahodu Termonde je v naših rokah.

× × ×

Genf, 3. oktobra. Po brzojavkah, došlih iz Pariza, je nemško desno krilo pokazalo dne 30. m. m. neoslabljeno napadalno silo in prodiralo z vso silo severovzhodno od Compiègne.

× × ×

Vojaki nosijo mesto fesov nemška pokrivala. Angleško imajo splošno za povzročiteljico vsega zla. Mohamedanci se nasproti tukajšnjim Angležem obnašajo sovražno. Trgovina počiva, ker so vse banke zaprte. Iz tega pisma sledi, da postaja situacija na Turškem, o kateri se je doslej le namigavalo, zrela.

Dne 22. septembra je poročala »Agence Havas« iz Carigrada: Splošno prevladuje mnenje, da se moramo pripraviti na to, da se bodo odnosi med Turčijo in tripelemento poosttrili. Uradno poročilo, da so Dardanele z minami zaprte, potrjuje to napoved.

NEMČIJA KRITA ZA VOJSKO DO SPOMLADI.

Berolin, 3. oktobra. V »Bankarhiv«, vodilnem listu nemških finančnikov, izvaja ravnatelj Nemške banke, Helfferich, da zadostuje zadnje vojno posojilo za vojne potrebe do spomladi.

× × ×

NAŠI ZRAKOPLOVCI NAD PARIZOM.

Budimpešta, 2. oktobra. Neki budimpeštanski list objavlja poročilo nekega ogrskega pilota, ki se je mudil nekaj dni v Ujvideku in izjavil, da je več ogrskih pilotov z lastnimi aeroplani poletelo čez Pariz. Dvanajst avstroogrskih zrakoplovov so že 24. avgusta prepeljali na zahodno bojišče in so izvrstno služili pri Namurju, Charleroiu, Chambraiju, Senlisu in pri Epinalu.

STRAH PRED NEMŠKIMI AEROPLANI V PARIZU.

Iz strahu pred nemškimi zrakoplovi se ne sme ponoči v obsegu 1 kilometru ob Eifelovem stolpu nobena luč prižgati. V hotelih strežejo pri razsvetljavi stearinskih sveč.

× × ×

30 FRANCOSKIH ZRAKOPLOVOV ZAPLENJENIH.

Berolin, 3. oktobra. »Vossische Zeitung« poroča, da so nemške čete v bližini Antwerpna zajele 30 francoskih zrakoplovov.

× × ×

FRANCOSKA LAŽ O ZAJETJU NAŠIH TOPNIČARJEV NA FRANCOSKEM.

Berolin, 3. oktobra. (Koresp. urad.) Wolffov urad poroča: Francoska trditev, ki je razširjena po nevtralnih državah, da je bila v bojih ob reki Maas od sovražnika zajeta avstro-ogrška baterija 42 cm topov, je, kakor se poroča od merodajne strani, popolnoma neresnična.

× × ×

NOVE INDIJSKE ČETE NA FRANCO-SKEM.

Marzija, 3. okt. Ponovno so zopet došli sem nove indijske čete. Poveljujoči general 15. inspekcijskega okraja jih je v torek pregledal ter se je vršila velika parada.

× × ×

KANADSKI VOJNI MINISTER NA BOJIŠČU.

Dunaj, 1. oktobra. Iz Montreala brzojavljajo, da je polkovnik Hignes odstopil kot vojni minister, ter da bo spremljal kanadske čete na bojišče.

× × ×

SIN BAVARSKEGA KRALJA RANJEN.

Monakovo, 30. sept. Princ Franc je prispel prošlo noč ranjen semkaj. Na postaji so ga pozdravili kralj, kraljica in vojvoda kalabrijski, Ranjenca so prepeljali v kirurško kliniko, kjer so ga operirali na levem stegnu. Odstrani-

li so mu košček granate. (Princ je polkovnik in poveljnik 2. bavarskega polka, star 39 let, tretji sin bavarskega kralja. Oženil se je leta 1912. s princezino Izabelo de Croy ter ima sina Ludvika, rojenega leta 1913.)

CASSAGNAC PADEL NA BOJIŠČU.

Ko je izbruhnila vojna, sta vstopila ravnatelj bonapartističnega lista »L'Autorité«, brata Cassagnac takoj kot rezervna častnika v vojsko, kakor je to storil leta 1870. njun oče. Pred odhodom na bojišče sta se z ganljivim člankom poslovala od svojih čitateljev. Še prošlo zimo je Sarah Bernhardt recitirala neko njuno dramatično delo. Zdaj šele se je zvedelo, da je mlajši brat, Guy de Cassagnac koncem avgusta padel na čelu svoje stotnije na bojišču v Lotaringiji.

PRINC WIED SE JE VRNIL V PRUSKO ARMADO.

Berolin, 2. oktobra. Princ Wied, ki je bil, predno je zasedel albanski prestol, stotnik ulanske straže, je zopet vstopil v nemško armado, da se udeleži vojne.

× × ×

NEMŠKI ZDRAVNIKI NA BOJIŠČU.

Na zapadnem bojišču imajo nemške armade 9000 zdravnikov. Tako poroča šef sanitetne službe, zdravnik generalnega štaba, pl. Schmerling.

× × ×

MARŠALSKI NASLOV ZA JOFFREA?

Berolin, 2. Rotterdama se poroča, da se bo — kakor piše »Matin« — zopet uspostavil naslov »maršal Francije«, ki bo zvezan z letno plačo od 30.000 frankov. Ime dotičnega, ki naj bi se odlikoval s tem imenom, se sicer ne imenuje, vendar je skoro brez vsacega dvoma, da je to Joffre.

× × ×

NEMSKA POŽRTVOVALNOST.

Draždane, 3. oktobra. Komercialni svetnik Zietz je na lastne stroške opravil cel armadni zbor z zimskimi spodnjimi oblekami.

× × ×

CLEMENCEAU-JEV LIST SPREMENIL IME.

Milan, 1. oktobra. Listi poročajo iz Bordeauxa: Glasilo Clemenceau-a »L'Home libre« (Svobodni človek), ki je izhajal v Bordeauxu, je bil zaradi nekega članka za teden dni ustavljen. Clemenceau je na to policijsko odredbo odgovoril na poseben način. Začel je izdajati nov list pod imenom »L'Home enchainé« (Uklenjeni človek), ki ne omenja niti z besedico, kaj se je »Svobodnemu človeku« zgodilo. Novo, ironično ime pa govori dovolj jasno!

× × ×

»FIGARO« ZOPET V PARIZU.

Pariz, 3. oktobra. (Koresp. urad.) »Figaro« izhaja od 28. septembra dalje zopet v Parizu.

× × ×

BRUSELSKI ŽUPAN ARETIRAN, KER NI PLAČAL VOJNE DAČE.

Basel, 2. oktobra. Nemška vojaška oblast je 24. septembra aretirala Adolfa Maxa, bruselskega župana, ter ga zaprla, kakor objavlja z razglasi, v neko trdnjavo. Župana so zaprli, ker je baje preprečil, da bi bruselske banke izplačale del vojne kontribucije, ki bi morala biti v celoti poravnana koncem septembra. Trdi se pa, da je vojaška oblast pozneje Maxa izpustila proti plačilu 30 milijonov na račun vojne dače v znesku 200 milijonov. Nemška vlada je ukazala občinskemu svetu, da izvoli iz svoje srede novega župana. Občinski svet pa je to odklonil, češ, da ima pravico izbirati župana izmed priselnicov (občinskih svetovalcev) le kralj.

Kolin, 3. oktobra. Nemci so odpeljali dosedanega bruselskega župana Maxa kot vojnega vjetnika v neko porenko trdnjavo, ker ni držal dane besede.

× × ×

KDAJ POLETI GROF ZEPPELIN NA ANGLEŠKO.

Essen, 3. oktobra. Grof Zeppelin je odgovoril na vprašanje, če je pozabil na Angleže, da bo že storil, kar je v njegovi moči.

Pred revolucijo v Perziji?

»Ikdam« objavlja pod naslovom »Pred revolucijo v Perziji« nova poročila o dogodkih v Perziji, ki potrjujejo, da ruske posadke čez meje beže. Vse kaže, da v Perziji proti ruskemu nasilstvu izbruhne revolucija. Ob afganistanski meji se bijejo hudi boji z ruskimi četami. Rusi so morali na več mestih bežati. V provinci Azerbejžan so se v več krajih prebivalci uprli in se proti Rusom oborožili. Splošno se v Perziji splošna vstaja pričakuje. Poročila, ki dohajajo naravnost iz Teherana, trde, da je poročila o zmagah nemških in avstrijskih čet nad Rusi in poročila o ruski katastrofi v mazurskih močvirjih perzijsko prebivalstvo zelo veselo sprejelo.

Angležem diši Palestina.

Londonska »Daily Mail« poroča, da namerava Anglija iz Egipta odposlati vojaške čete, da zasedejo Palestino.

Mohamedanci dvigajo glavo.

V carigraskem »Tasfir-i-Efkia« piše poslanec Nadi bej: List »Džebel-ül-Metine« v Kalkuti se živo pritožuje, ker zapira izlamski svet z vseh strani železen obroč. Tiste evropske države, ki so udrele v mohamedanske dežele, so si stavile edino nalogo, da iztrebijo in uničijo mohamedance. Otomansko cesarstvo, edina neodvisna mohamedanska država, veliko trpi vsled Rusije, Francije in pa Anglije. V očeh zatiranih mohamedancev je splošna vojska pojav pravičnosti. Napočil je čas, ko dviga tudi mohamedanec svojo glavo in zahteva svoje človeške pravice.

Egipčanska vlada odstavljena.

Berolin, 1. oktobra. Listi poročajo, da se je Anglija slednjič razkrinkala: odstavila je egipčansko vlado ter jo nadomestila z angleško vojaško upravo. Sedaj bo muslimanski svet pač spoznal, kam moli Albion svojo grabežljivo roko.

Junaška ladija »Emden«.

London. »Daily Telegraph« prinaša članek Arhibalda Hurda o nemski križarici »Emden«. Pisatelj pravi: »Ladja si je poiskala prav idealno polje za svoje vojne operacije, ker se ravno tu vozi veliko ladij in se »Emden« lahko skrije pred angleškimi križaricami v razne zalive. Potem je »Emden« veliko hitrejša kakor so angleške ladje in jim lahko ubeži. Njena pota nas navdajajo z občudovanjem. Njenemu kapitanu pl. Müllerju moramo čestitati. Proti angleškim mornarjem ravna človekoljubno in obzirno. V nobeni pomorski vojni se še ni zgodilo, da bi kaka ladja vodila guerila vojsko na morju, to je, da bi od plena živil, mornarje pa spustila. Ravno uspehi tega lova nemške križarke so krivi, da ji angleške ladje ne morejo blizu. »Emden« dobiva premožnost, zato ne bo tudi to pomagalo, če gotove ladje s premožom preganjamo. »Emden« si vzame toliko, kolikor more peljati. Mi obvladamo morje, ampak ne vsakega m». Ladja je naredila škodo za 1000 funtov šterlingov in ja potopila ladij v obsegu 50.000 ton.

Tudi Japonce Nemci lepo.

JAPONSKE ZGUBE.

Berolin, 3. oktobra. Japonci so imeli v bojih v Čingtau 312 mrtvih in so zgubili devet letalnih strojev.

Dardanele ostanejo zaprte.

ZATVORITEV DARDANEL ŠKODUJE RUSIJI.

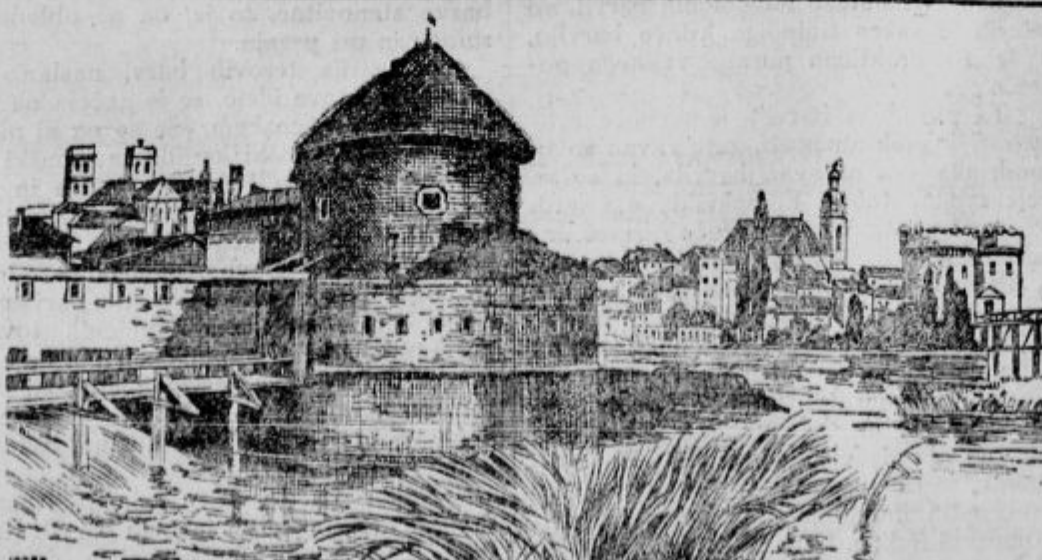
Zatvoritev Dardanel škoduje najbolj izvozu žita Rusije in Rumunije. Zadnje čase so pripeljali francoski parniki čez Dardanele vojni material in zlato v Rusijo, kar je zdaj nemogoče.

DARDANELE OSTANEJO ZAPRTE.

Carigrad, 3. oktobra. Intervencije tripelentente zaradi odprtja Dardanel je ostala brezuspešna.

Kedive ostane v Carigradu.

Carigrad, 3. oktobra. Egipčanski kedive ostane v Carigradu.

Pogled na Verdun

Potopljena ruska križarica.

Stockholm, 2. oktobra. Iz Borkeepinga poročajo, da je bila potopljena neka ruska križarica starega tipa.

Rumunija ostane nevtralna.

Bukarešt, 3. oktobra. Rumunski senatni predsednik Misser je poudarjal, da je za Rumunijo nevtralizeta neobhodno potrebna.

Odločna Bolgarija.

BULGARIJA NE TRPI PREVOZA RUSKEGA VOJNEGA MATERIJALA V SRBIJO.

Poluradna sofijska »Narodna Prava« poroča: Ruski poslanik Savinski je bulgarsko vladu prosil, naj dovoli, da sme Rusija skozi Bolgarijo voziti vojni material v Srbijo. Ministrski predsednik Radoslavov je pa prošnjo, sklicujoč se na člen 3. haške konvencije, odklonil, ker je Bolgarija strogo nevtralna.

Demobilizacija v Bolgariji.

Sofija, 3. oktobra. (Kor. ur.) Kralj je podpisal ukaz, po katerem se bodo začeli s 14. t. m. pričeli odpuščati najstarejši letniki pod orožjem stoječih čet.

ZASEDENJE BERATA.

Valona, 30. septembra. Današnje vesti zatrjujejo, da so grške redne čete v zvezi z epirskimi četami mirnim potom zasedle Berat ter v mestu razvile grške zastave. Grki so pozvali muslimane, da se naj pobratijo s kristjani. Rednih grških čet je bilo 1700 mož. V Valoni mislijo, da se bodo Grki polastili tudi tega mesta.

EPIROTI PRI FIERLIJU.

Brindisi, 30. septembra. Iz Valone poročajo, da Grki in Epiroti prodirajo dalje in da so se po zavzetju Berata utaborili ne daleč od Fierija. V Valoni se je albanskih ustašev muslimanov polastil strah.

ESSAD PAŠA SE ŽE OGLAŠA.

Drač. Essad paša je prišel pred nekaj dnevi v Tirano. Ljudstvo mu je pripravilo bolj hladen sprejem.

Potopljeni parniki.

NEMŠKA KRIŽARICA »KARLSRUHE« POTOPILA SEDEM ANGLEŠKIH PARNIKOV.

Berolin, 3. oktobra (Kor. ur.). »Berliner Tageblatt« poroča iz Amsterdamu, da je mala nemška križarica »Karlsruhe« na Atlantskem oceanu sedem angleških parnikov potopila.

PARNIK S PREMOM SE POTOPIL.

Hartepool. Parnik »Selby« ki je vozil 3000 ton premoga iz Shilda v Antwerpen, je zadel 1. oktobra ponoči na mino v Severnem morju in se potopil. 20 mož posadke se je rešilo v čolne.

POTOP HOLANDSKE LADJE.

London. Holandski parnik »Agea« iz Rotterdamu je zadel pri Kap Laroci na morske čeri in se potopil. Posadka se je rešila.

PRI VISBYJU PONESREČIL NORVEŠKI PARNIK »VESTLANDET«.

Christiania, 3. oktobra (Kor. urad.). Blizu Visbyja se je potopil 29. m. m. norveški parnik »Vestlandet«. Od 21 mož se jih je 20 rešilo v čoln, v katerem so se dva dni v viharju in v mrazu okoli vozili. 1. oktobra se je čoln pripeljal v Hochburg; 4 možje so vsled naporov zboleli.

Razna poročila.

KOLERA V AVSTRIJI.

Sanitetni oddelek notranjega ministrstva obvešča: 1. oktobra so po en slučaj kolere bakteriološko dognali na Dunaju, v Brnu, v Mürschlagu (Štajersko); štiri slučaje pa v Tišinu. Bolni so izključno le vojaki s severnega bojišča.

RUSI IN VEROIZPOVEDANJA.

Krakov, 2. oktobra. »Nowa Reforma« poroča po ruskih listih, da so v Kijevu pripravili primerne prostore za Ivovskega nadškofa grofa Szeptyckega, ki so ga odpeljali iz Lvova. Ruske oblasti v zasedenem ozemlju priznavajo samo rimsko-katoliško, rusko-pravoslavno in judovsko vero; pravoslavna vera se je priznala kot prevladujoča. V Lvov je glasom neke brzojavke dospel ruski pravoslavni nadškof Evlogij in imel 27. avgusta slavnostno službo božjo.

RAZREDNA LOTERIJA.

Dunaj. Dne 2. oktobra je zadela dobiček 10.000 kron št. 25.984.

TURŠKE SREČKE.

Dunaj. Dobitek 200.000 frankov je zadela pri žrebanju dne 1. oktobra v Carigradu št. 733.200.

V AVSTRALIJI ZNIZAJO URADNIKOM PLACE.

»Reuter« poroča iz Lydneja: Ministrski predsednik je drugi zbornici predložil zakonski načrt, po katerem naj bi se plače uradnikov znižale za 10 ostoikov, ker so se radi vojske znižali državni dohodki.

VOLITVE NA ŠVEDSKEM.

V drugo zbornico so na Švedskem izvolili 27 socialistov, 86 članov obrambne stranke in 57 liberalcev. Socialisti bodo prvič sedaj najmočnejša stranka v švedskem parlamentu, ki je štel prej 73 socialistov, 86 članov obrambne stranke in 71 liberalcev.

MESTO ČASNIKOV — KRIČAČI.

Iz Peterburga poročajo, da se vsled tega, ker je tiskarnam v Lublinu zmanjkalo papirja in ne morejo vsed tega več tiskati časnikov, vesti z raznih bojišč objavljajo občinstvu potom posebnih kričočev, ki po mestu kričaje naznajo občinstvu razne vesti z bojišč.

ZEPELINI NAD BJELOSTOKOM.

Berolin, 2. oktobra. »Morningpost« poroča iz Peterburga: Zeppelinovi zrakoplovi so napravili več poletov, da poizvedo za ruske pozicije na vzhodnem bojišču in metali bombe na šolo v Bjelostoku.

Stalnim naročnikom »Ilustriranega Glasnika« bomo priložili sredi oktobra brezplačno pregleden zemljevid evropskega bojišča. Zemljevid bo vsled svoje obsežnosti 76x56 cm gotovo slehernemu naročniku dobrodošel.

Opozorite na to občinstvo in agitirajte za nove naročnike. Četrtna naročnina znaša le 2 krone.

Upravništvo »Ilustriranega Glasnika«.

Dnevne novice.

— Jutri zjutraj posebna izdaja »Slovenca« ne izide. Ako se bo kaj posebnega zgodilo, naznanimo ljubljanskemu občinstvu poročilo z lepakom pred našim upravništvom. Posebnih dogodkov pa ni pričakovati.

+ Odbor »Slov. Alojzijevešča« v Gorici se je na zadnjem obnem zboru izvolil tako-le: dr. Jož. Ličan, predsednik; odborniki: mons. Kolavčič, mons. Murovec, mons. Pavletič, D. Doktorič, dr. Kobal, I. Rešič.

+ Manifestantje v Zagrebu. Iz Zagreba, 3. oktobra. Včeraj je došlo na Jelačičevem trgu do velikih patrijotičnih manifestacij. Nek tujakšnji list pripominja v poročilu o tej manifestaciji: Bila je to prisega zvestobe boriti se do zadnje kapljice krvi za domovino in kralja.

+ Izkaze o izgubah v vojni št. 13 do všteti 16 nam je te dni doposlala c. kr. državna tiskarna in so jih danes prejeli tudi že vsi zunanji naročniki. Izkaže št. 17 in 18 sta na potu in jih prejmo cenjeni naročniki sredi prihodnjega tedna. Cenjene ljubljanske odjemalce tem potom opozarjamo, da morajo pri prejemu št. 17 in 18 doplačati znesek 1 K 22 vin., ker znaša dosedanj račun 3 K 02 vin., plačali pa so prvotno le 1 K 80 vin. Istodobno mora vsak izjaviti, ali bo še prejemal nadaljne izkaze, da moremo naročiti potrebno število nadaljnjih zaznamkov.

+ Visok obisk ranjencev. Te dni je obiskal ranjence v vojaški bolnici v Mariboru prevzvišeni g. knezoškof dr. Mihael Napotnik. Visoki gost je šel po vseh sobah in nagovoril vsakega ranjenca v njegovem maternem jeziku. Obdaroval je ranjence s pomenljivimi spominki in v vsaki sobi posebej podelil svoj višepastirski blagoslov.

+ Izpuščeni duhovniki. Izpuščen je iz graškega vojaškega sodišča Franc Polak, kaplan v Hočah pri Mariboru.

— Denarni prispevki za svojce na bojnem polju naj se pošiljajo c. kr. deželni vladi v Ljubljano, ne kakor poročamo v deželni dvorec, kjer se sprejema samo blago.

— Grofica Auersperg umrla. Z Jesenic na Dolenjskem nam brzojavljajo: Na kriškem gradu je umrla grofica Auersperg. Pogreb bo jutri v nedeljo ob dveh popoldne.

— Odlikovanja za vojaške zasluge. Generalmajor pl. Hinke, poveljnik 55. pehotne brigade v Trstu in polkovnik Ivan Fernengel, poveljnik 56. brigade v Gorici, sta dobila za hrabrost na bojišču vitežka križca Leopoldovega reda z vojno dekoracijo.

— Na Jesenicah priredi v korist »Rdečemu križu« tovarniško delavstvo

Kranjske industrijske družbe na Jesenicah v dvorani Delavskega doma na Savi v nedeljo, dne 4. oktobra 1914, ob 3. uri popoldne velik koncert, združen s tombolo.

— Poročil se je dne 28. m. m. v Trstu g. Janko Kostanjšek, c. kr. finančni nadpaznik na pristaniškem uradu v Miljah, z gospico Mimico Drolčevico iz Rečice na Paki na Štajerskem. Bilo srečno!

— Pogreša se poročnik v rezervi c. kr. 27. domobranskega pehotnega polka, 12. kompanije, Rudolf Grošel, ki je bil glasom verodostojnih obvestil dne 30. avgusta ranjen na severnem bojišču. Če je komu izmed vojaštva omenjene kompanije ali morda komu drugemu kaj zanesljivega znano o njem, naj blagovoli to sporočiti pod naslovom: Jernej Grošel, c. kr. poštni nadkontrolor v p. v Ljubljani, Rimska cesta 13.

— Umrl je v četrtek ob 5. uri popoldne na Viru pri Domžalah obče spoštovani g. Josip Stupica, posestnik, trgovec in občinski svetnik, v visoki starosti 71 let. Umrl je bil oče tukajšnjega uglednega trgovca z železnino g. Frana Stupica. Bodi vrlému možu, ki je žal prerano preminul, obranjen trajen spomin!

— Umrl je v Razdrtem pri Postojni g. Viktor Garzarolli pl. Thurnlack. — V Šiški je umrla gdca. Marija Miteregger.

Princ Burhan Eddin Effendi, ki je bil izvoljen za novega albanskega kralja.

Švedski glas o sedanjem položaju.

Kristianija, 2. oktobra. (Kor. urad.) Vojaški sotrudnik lista »Aftenposten«, nek višji častnik generalnega štaba, označuje v nekem članku o sedanjem vojnem položaju situacijo Nemčije in posebno Avstro-Ogrske kot ugodno in konča svoje razmišljanje s sledečimi besedami: Če ravno sedaj nemški generalni štab poroča, da se je pričelo z obstreljevanjem Antwerpna, da je predrt zapiralna utrdbeni črta Verdun—Toul in da je narewska črta omajana, moramo priznati, da vplivajo te razmere prevladajoče.

Papež za mir.

Dunaj, 3. oktobra. Papež in avstrijski cesar sta izmenjala pismi glede poskusa za posredovanje miru.

Vojni poročevalski stan odpotoval na bojišče.

Dunaj, 3. oktobra. (Kor. urad.) Iz vojnega poročevalskega stana se uradno poroča: Vojni poročevalski stan je v večjih skupinah odpotoval, da bo priča dogodkov v bojni črti.

Ljubljanske novice.

Ij Slava cesarju! — Danes zvečer bo v proslavo jutrišnjega cesarjevega godu mirozov Salezijanske godbe. Godba odkodaka danes točno ob pol 8. uri zvečer izpred »Ljudskega Doma« in koraka po naslednji poti: Cesarja Jožefa trg, Pred škofijo, Mestni trg, Stari trg, Sv. Jakoba most, Breg, Valvazorjev trg, Rimska cesta, Bleiweisova cesta, Erjavčeva cesta, Kongresni trg, mimo deželnega dvorca, Wolfova ulica, Prešernova ulica, Dunajska cesta, Sodna ulica, Miklošičeva cesta, Sv. Petra cesta, Kopitarjeva ulica, Cesarja Jožefa trg.

Ij Seja odbora »Slovenske krščansko-socialne zveze« se vrši prihodnji ponedeljek ob 8. uri zvečer v posvetovalnici Katoliškega tiskovnega društva. Posebna vabila se ne bodo razpošiljala. Vabimo tudi pomnoženi odbor.

Ij V Križankah se zaključijo jutri popoldne celodnevno čiščenje presv. Rešnjega Telesa s shodom Marijine moške kongregacije (skupna molitev, rožni venec, litanije, govor), ki se torej prične že ob peti uri pop.

Ij Umrl je gospod Ivan Kušar, uradnik Vzajemnega in podpornega društva. Pogreb bo jutri, dne 4. t. m. popoldne ob 5. uri iz hiše št. 50 na Sv. Petra cesti. Bolniško podporno društvo pomožnih in zasebnih uradnikov vabi svoje člane k pogrebu.

Ij 370 ranjencev z južnega bojišča je včeraj ob pol 12. uri ponoči pripeljal poseben vlak in podpornega društva. Ranjenci, ki so se od 29. septembra dalje borili pri Drenavacu in v bližini Sabca, je bilo 106 teško ranjenih. Pripovedovali so, kako so Srbi zakopani v zemljo in o junaških naskokih naših čet. En ranjeni podčastnik 42. pešpolka je z 20 možmi vzdrl 9kratni srbski napad in sijajno izvršil dano nalogo. — Neki vojak nam je pokazal srbske kroglice, ki jih je prinesel s sabo z bojišča v Srbiji. Kroglice, ki se jih poslužuje redna vojska, so francoskega izvora, dolge in tanke — kaliber 7 mm — kakor se spodobijo za boj med kulturnimi armadami. Temu nasproti pa se poslužujejo četaški lopovi krogelj, ki so naravnost strašne. To so svinčene kroglice 1 1/2 cm premera in bodičaste. Lahko si je misliti, kako strašno rano zada taka kroglica in kar je najhuje: rano tudi zastupi. Zato je čisto prav, da se s četaši neusmiljeno in brez pardona postopa, kjer se dobe. Na naše vojake so celo redni srbski vojaki streljali z dreves. Ranjenci so se odpeljali 1. t. m. iz Rumene. Na kolodvoru so pričakovali vlaka soproga dež. predsednika bar. Schwarz, dvorni svetnik Chorinsky, okrajni glavar Kresse, ravnatelj dr. policije grof Künigl, ces. svetnik Mathian z odborniki in članicami »Rdečega križa«. Glinjivo je bilo videti skrb štabnega nadzdravnika dr. Geduldigerja za ranjence. Sam je pomagal nesti ranjence v pripravljene vozove. Ranjence so odpeljali 30 teško ranjenih v dež. bolnišnico, 76 teško ranjenih v licej, 44 lahko ranjenih v domobransko vojašnico. — Vseh doslej v Ljubljano došli ranjencev je bilo okoli 6000, sedaj jih leži v Ljubljani še okoli 3300.

KASACIJSKO SODIŠČE RAZVELJAVILO TAKOZVANE »SOLNOGRAŠKE« ZAKONSKE ZVEZE.

Dunaj, 3. oktobra. Kasacijsko sodišče na Dunaju je razveljavilo sodbo solnograškega deželnega sodišča glede »solnograških« zakonov in je razpisalo novo obravnavo pred dunajskim deželnim sodiščem. (»Solnograški« zakoni so zakonske zveze, katere so sklepali nekateri ločeni zakonci pred nekim izobčenim katoliškim duhovnikom.)

PODANIKI SOVRAŽNIH DRŽAV IZKLJUČENI IZ ŽIVINOZDRAVNIŠKE VISOKE ŠOLE.

Dunaj, 3. oktobra. (Kor. ur.) Profesorski kolegij živinozdravniške visoke šole je sklenil, da se francoski, ruski, angleški, belgijski, srbski, črnogorski in japonski podaniki ne sprejemajo.

ARETIRAN REVOLUCIONAR.

Berolin, 3. oktobra. Revolucionar Burtzew je bil na Finskem aretiran.

RANJEN ROMANOPISEC.

Berolin, 3. oktobra. Znani berolinski romanopisec Rudolf Herzog je ranjen od šrapnela.

Listnica uredništva.

Veleč. »Duhovska zveza« v Gorici: Nam ni dovoljeno.

Italijanska plovba po Jadranskem morju ustavljena.

Bari, 30. sept. Vojno ministrstvo je prepovedalo vsled nevarnosti min vso plovbo po Jadranskem morju. To odredbo je najbolj pospešila včeraj javljena nesreča, ko sta dve ribiški ladiji zadel na mino in je utonilo 18 oseb. Morje je polno min. Tako je ribiška ladija v pesarskem pristanišču zajela plavajočo mino, visoko en meter in napolnjeno s 70 do 80 kg razstrelilnih snovi. Pri Benetkah so ujeli plavajoči torpedi. O grozni nesreči dveh ribiških ladij se poročajo še sledeče podrobnosti.

Ladiji »Alberto P« in »Alfredo P« sta z razpeto mrežo lovili ribe kakih 10 km od Senigaglie. Bilo je ob polu 7. ure zjutraj, kar se zasliši strahovit pok, nato pa se dvigne v zrak strahovit stember dima zmešanega z vodo. Ko je prešel prvi strah, je moštvo prve ladije takoj spoznalo, da je sesterska ladija za-

dela na mino, zakaj po morju so plavali kosi barke, jambori in jadra, vse ostalo pa se je pogreznilo v morje. Od moštva ni bilo nikogar opaziti. kar se čez trenutek pokaže truplo fanta, ki je bil pri kraju in se je potapljaj.

Kapitan barke »Alfredo P«, Luigi Falconi se je zagnal v morje in rešil fanta. Rešili so še enega ribiča, o katerem pa imajo malo upanja. Ostalih 8 mož je utonilo.

Rešilnim delom se je pridružil še nekaj ribiških ladij, ki so potem odplule proti Jakinu, kjer je novica napravila silen vtis. V znak žalosti so vri parniki ustavili delo in spustili zastavo na pol droga. V Fano, rojstnem kraju ponesrečenih, je vest napravila veliko žalost. Trgovine so zaprli. Dobri ljudje in vlada tolažijo in podpirajo nesrečne družine.

Pri Rimini pa je kakih 15 km od brega zadela barka »Michele Morosini« na plavajočo mino in se je potopila. Deset oseb je utonilo. — Vojno ministrstvo je poslalo dve vojni ladiji z pripravami za lov na mine.

„Halo, Lublin!“

Neki ranjeni honvedski poročnik, ki je po nekem boju pregledaval s polovico stotnije ozemlje, piše v »Pester Lloyd«:

Ko preiskujemo približno poldrugo aro ozemlje, pustim ljudi, ki so veliko trpeli, nekaj časa počivati. Vsak se je vlekel kjer je ravno stal; sam sedem na neko deblo, in položim sabljo čez kolena. Kar zapazim, da kakih 400 korakov oddaljeni desetik L. — zelo iznajdljiv, zviti in hraber dečko, ustane in maha z obema rokama, da me opozori. Dozdaj še kot častnik nisem doživel, da bi me bil kak desetik klical z vpogrnjenim kazalcem in sem zato prvi hip mislil, da se motim, a ker le ni odnehal, vzamem tri može in korakam k njemu. Ko smo se mu do 40 korakov približali, je zopet dajal znamenja; obe roki je na usta položil in pričel po prstih hoditi; s tem nas je hotel opozoriti, naj se mu tiho približamo.

Priplazimo se k njemu: na prstih nam pride nasproti in javi, da je čul, ko se je komaj na tla vlegel, besede, glasove, dasi ni nič videl; razumel je zgolj besedo: Halo! Ko se je tiho dvignil, da vidi odkod da glas prihaja, ni ničesar več čul, ko se je pa zopet vlekel, je zopet čul: Halo! Nato mi je s prsti migal, naj se približam. Vlečem se na naznačeni prostor in čujem takoj zamolklo, a le jasno: Halo, halo — — — halo Lublin! Halo Lublin! Medtem ruska kletev in zopet »halo Lublin«.

Počasi ustanem; nekaj korakov pred seboj zagledam — kupe repe ali krompirja, ki leže po 100 korakov eden od drugega oddaljeni. Ko odstranim mali grm poleg kupa, zagledam mala, lesena vrata in v zemljo vdolane stopnice. Pred odprtino postavim štiri može z nasajenimi bajoneti; trije prestrašeni obrazi strme v nas. Mojemu prijaznemu vabilu, naj gredo vun, so se z ozirom na štiri bajonete takoj odzvali in trije ruski kmetje so se umaknili iz prostora, kjer se je nahajal podzemski prostor z vojnim telefonskim aparatom.

Trije kmetje so bili en častnik ruskega generalnega štaba in dva podčasnika brzojavnega oddelka, ki so jih Rusi ob umikanju pustili, da obveščajo ruski zborni glavni stan o prodiranju in o moči naše armade.

Boječe varu, vsaka mati svojega malega ljubljence pred nevarni stmi poletne vročine, katere zahteva vsako leto toliko žrtev med dojenčci, ker v na, več slučajih ni dobri pravilne, zanesljive hrane. Da te pa svojemu otroku Nestléjeve moka za otroke, katere se je že v veliko tisoč slučajih — od rodu do rodu — tako silno o nesla, potem si prihrani ne samo žalost, ampak bodeš tudi videti, kako vaše dete krasno vspeva. — Poskušaj, o pošlje na zahtev popolnoma zastoj: Henri Nestlé, Dunaj, 1. Biberstrasse 5 k

Zahvala.

O priliki prebriske izgube našega sloa, brata, svaka itd., gospoda

Antona Trobej

absolviranega jurista in o. n. kr. praporščaka v rezervi

nam je došlo od vseh stranih toliko izrazov sožalja, da nam ni moglo, se vsakomur posebe zahvaliti. Stavimo to torej tem potom in se lastni zahvaljujemo tudi vsem onim, ki so spremljali draga pokojnika na poslednji poti in mu iskrali na eden ali drugi način zadnjo čast. 2877

Gornji Grad, dne 1. oktobra 1914.

Zalujoča rodbina Trobej.

Vsakovrstne nove hastove

SODE

ima naprodaj **AVGUST REPIČ** v Ljubljani (v Trnovem.) Popravila se točno izvršujejo.

Več voz

konjskega gnoja

se odda. Vprašanja na Orosi. Dolenc, Ljubljana 961 Wolfova ulica 10.

2886

Vsem znancem in prijateljem naznanjamo prežalosno vest, da je naš iskreno ljubljani brat, svak in stric, preč. gospod

Valentin Rozman

c. kr. vojaški kurat c. kr. garnizijske bo nice st. 7 v Gradcu, v vojski kot duh. pastir infanterije grofa Khevenhüllerja st. 7, lastnik voškega jubilejnega križca,

v 44. letu svoje starosti dne 30. avgusta padel kot 2r. ev svojega poklica na bojem polju v Galiciji. Blagega pokojnika pr. poročamo v blag spomin in pobožno molitev. Bodi ti lahka zemlja Galiska!

Boh. Bela, meseca oktobra 1914.

Zalujoča družina Oltič in Rozman.

Zahvala.

Zahvaljujemo se vsem znancem in prijateljem za vsa izražena tolažila ob junaški smrti našega preljubljenega

Valentina Rozmana

vojaškega kurata itd.

Radi mnogih sožalnic, ki so nam došle, bodi tem putem izražena najprisrčnejša zahvala. Najbolj nam nas pa tolaži Bog vojnih trum in pa dejstvo, da je pokojnik padel kot žrtev zločinskega napada, za vero, dom, cesarja!

Zalujoči ostali.

Tužnim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem prežalosno vest, da je naš ljubi soprog, oče, brat in svak, gospod

IVAN KUŠAR

uradnik Vzajemno pod., društva

včeraj ob triletni na 12 ponoči, previden s sv. zakramenti, po dolgi in mučni bolezni, v 50. letu svoje starosti mirno v Gospodu zaspal. Pogreb draga ranika bode v nedeljo, dne 4. oktobra ob 5. uri popoldne iz hiše žalosti Sv. Petra cesta št. 50 na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 3. oktobra 1914.

2889

Ivana Kušar, roj. Vrbove soproga. — Minka, Vida, Ana hčera. — Ciril, Ivan, Srečko sinovi. — Franc Kušar, brat. — Marija Bašelj, roj. Kušar sestra.

Modni salon

Stuckly-Maschke

Židovska ulica št. 3 Dvorski trg št. 1

priporoča svojo veliko zalogo okusnih najnovejših damskih in otroških klobukov, športnih čepic in vse v modistovski obrt spadajoče stvari po najnižji ceni.

AUTO

2579 3

Oglasilo.

Kranj-Ljubljana

bode vozil od ponedeljka dne 5. t. m. dvakrat na dan in sicer:

Dopoldne ob 7. uri iz Kranja v Ljubljano za ceno . K 1-50
Dopoldne ob 11. uri iz Ljubljane v Kranj za ceno . K 1-50
Popoldne ob 1. uri iz Kranja v Ljubljano za ceno . K 2-
Popoldne ob 5. uri iz Ljubljane v Kranj za ceno . K 2-

V petkih dopoldne vožnja prekinjena zavoljo snanjenja auto.

S tem se nudi slavnemu občinstvu ugodna prilika in z nizko ceno tudi do oldan-ka zveza z Ljubljano ter se prosil po možnosti posluževati se tudi te vožnje, ker v slučaju, da bi bilo premalo prometa, bi se morala prekiniti dopoldanska vožnja.

Avtomobilna zveza.

Kavarna Austrija

Podpisana slavnemu občinstvu najviljudneje javlja a, da sta svojo kavarno Resljeve ceste števil. 1 preselila na vogal sv. Petra ceste in Redeckega ceste

ter bodeta isto tamkaj pod starim naslovom **Kavarna Austrija** naprej vodila. Kavarniški prostori so popolnoma na novo adaptirani, ter najmoderneje opremljeni. Prijateljem biljarda sta na razpolago

dva nova Seifert-biljarda.

Obenem se zahvaljujeva vse p. t. gostom za dosedanje naklonjenost ter se i za bodoče najtop eje priporočava zagotavlja je izborna postrežbo.

V Ljubljani, 2. oktobra 1914.

Z odličnim spoštovanjem
Ivan in Fani Stritar.

Zaradi smrti gospodarjeve se odda takoj v najem v St. Vidu pri Ljubljani enonadstropna

HIŠA

ali tudi posamezno stanovanje. Pred hišo je vrta za zelen avo. 2760 3

Več o tem se izve pri Ani Porenta v St. Vidu pri Ljubljani št. 61.

Sanatorij Elizabetišče

za notranje, kirurške in ženske bolezni (bol. postrežim sester križark).

Prosta izbira zdravnikov. — Cene zmernne. V sanatoriju moderno kopališče z vsemi zdravilnimi pripomočki.

Poljanska c. 16.

Telefon št. 141

Absolvent

trgovske šole išče primerne službe. Sprejme tudi mesto trgovskega pomočnika.

Oferte naj se blagovolijo nasloviti pod I. K. na upravo tega lista. 2868

Išče se v bližini sv. Petra

stanovanje s tremi sobami

in kabinetom za mesec november. — Ponudbe pod »Slovenec 1889« na upravo lista. 2872

Hedvika Keisinger italijanščine

državno izpraš. učiteljica francoščine.

Poučuje, počeni s 1. oktobrom, ta dva jezika. Vaje v govoru. Osebnost se lahko govori vsak dan od 10.—12. in od 4.—6. ure v Streliški ulici št. 8. 2847

Sprejmeta se takoj

2869

2 čevljarska pomočnika

pri gospodu Karolu Blas, čevljarskem mojstru, Ljubljana, Rimska cesta 19.

Vajenka

za šiviljsko obrt se takoj sprejme. Kongresni trg št. 6, II. nadstropje. 2885

Mlad uradnik

išče za popoldanske ure primerne opravila proti skromni odškodnini. — Cenjene ponudbe pod št. 2880 na upravo »Slovenca«.

Za tkalnico v Ročinj (Ronchi) rabi se več izurjenih 2882

tkalk.

Oglaš se sprejemajo v Ljubljani, predilnici.

Gostilna

na obljubenem se odda s 1. svečanom kraju Ljubljane leta 1915. — Poizve se v Ljubljani, Zatiška ulica št. 1, I. nad.

Dve postelji

z žimnicami se ceno prodasta na Karlovski cesti števil. 32. 2883

Zanesljivega trgovsko izobraženega

skladiščarja

sprejme takoj ANTON KOLENC, veletrgovina s specerijo, CELJE.

Ponudbe z naznanilom o dosedanjem službovanju naj se pošljejo direktno na zgoraj imenovano tvruko. 2887

KUHARICA

V gradu Meyerberg, pošta Šmartno v Rožni dolini pri Celju se sprejme dobra kuharica, ki je zmožna kuhati za gospodo in družino; sprejme se samo taka, ki je zmožna nemščine v govoru in pisavi. Nemška spričevala oziroma prepisi naj se vpošljejo. 2878

Oskrbništvo grada Meyerberg.

Razkol v razkolu.

Razkolni Grki so zavrgli prvenstvo rimskega papeža ter se praktično odločili za načelo, naj se cerkvena uredba prilagodi politični oblasti narodov in držav. To razdralno načelo je dosledno izpodbijalo tla vrhovni cerkveni avtoriteti v pravoslavni cerkvi sami ter polagoma razdrlo medsebojno edinost in zvezo med pravoslavni narodi. V resnici ni več ene pravoslavne cerkve, ampak toliko medsebojno neodvisnih pravoslavni cerkva, kolikor je neodvisnih pravoslavni držav.

Oblast carigradskega patriarha je po razkolu segala le tako daleč kakor oblast carigradskih cesarjev. Novoizpreobrnjeni in v razkolu vzgojeni vzhodni Slovani so si svoje cerkvene razmere samostojno uredili, kakor hitro se je domača hierarhija zadostila. Po padcu Carigrada (1453) se je vsled modre politike turških sultanov in vsled hlapčevske uslužnosti carigradskih patriarhov sklenila čudna, a tesna zveza med turškimi sultani in med patriarhi; bizantinski cesaropapizem se je nadaljeval v obliki čudnega sultanopapizma. Carigradski patriarh je dobil neomejeno oblast nad pravoslavno rajo v vseh cerkvenih, kulturnih in narodnih stvarih; za izvrševanje te oblasti mu je bilo na razpolago celo turško orožništvo. Z razpadanjem turške države je pa razpadala tudi oblast carigradskega patriarha. Sedaj spada pod oblast carigradskega patriarha le še okoli milijon (morebiti že samo 800.000 ali 900.000) Grkov v Mali Aziji in skrčeni evropski Turčiji. Tako je ohola oblastnost carigradskih patriarhov strašno kaznovana in ponižana.

Vsi pravoslavni narodi zunaj Turčije so si cerkveno vladno uredili primerno svojim političnim razmeram. V pravoslavni državah ima vrhovno cerkveno oblast sinoda (zbor, kolegij) od države določenih škofov pod predsedstvom nadškofa (metropolit) dotičnega glavnega mesta. Le v mali Črnigori, ki je doslej imela samo eno škofijo, je bila sinoda nemogoča in nepotrebna; v Rusiji pa je pravi predsednik »svete sinode« državni uradnik svetnega stanu, čigar ruski (!) uradni naslov je »ober-prokuror«. Cerkevna vlada je v vseh pravoslavni državah popolnoma odvisna od politične oblasti ter je državni podrejena kot nekaj državnih urad. Zato je jasno, da carigradski patriarh ne more izvrševati cerkvene oblasti v samostojnih pravoslavni državah; ostalo mu je le še neko častno prvenstvo.

Celo Grki v samostojni Grčiji so popolnoma neodvisni od Carigrada; s carigradskimi grškimi patriarhom jih bolj veže narodna zavest kakor pa verska ali cerkvena skupnost. Grška vlada je po vzoru drugih pravoslavni držav cerkev popolnoma podredila politični oblasti. V obeh balkanskih vojskah so vsi cerkveni krogi s skrajnim fanatizmom podpirali grško vojsko ter se udeleževali grških krutosti proti Bolgarom. Vsled tega se je nekoliko poživila cerkvena zavest. To je dalo grškim škofom povod, da so vladi predložili spomenico, v kateri se pritožujejo, da je versko in cerkveno življenje v samostojni Grčiji zelo opešalo ter zahtevajo, naj država cerkvi dovoli več svobode in podpore, da bo mogla izvrševati svojo važno nalogo za blagor grškega naroda. Med drugim pravijo, da je grška država cerkvi vse vzela, a nič dala.

Vse pravoslavne države so osnovane na narodnem načelu ter priznavajo le eno državno narodnost (le Bolgarija je izjemoma nekoliko bolj tolerantna). Zato je

pravoslavje, ki je tudi osnovano na narodnem načelu, važno in uspešno orodje narodne politike za zatiranje narodnih manjšin. V okviru pravoslavne države ni prostora za cerkvene in narodne pravice pravoslavni narodnih manjšin. Tako so Rusi zatrli narodno rumunsko hierarhijo v Besarabiji. Podobno delajo Srbi in Grki. V Srbiji sta bili leta 1878 zatrti dve bolgarski škofiji, ki sta od leta 1870. spadali k bolgarskemu eksarhatu, namreč škofiji Niš in Piro; Srbi so v teh dveh škofijah postavili srbske škofa, zavedne bolgarske duhovnike pregnali ter s pomočjo cerkve zatrli ali vsaj zelo zmanjšali bolgarski življenj v vzhodni Srbiji. Leta 1912. in 1913. so pa Grki in Srbi v Macedoniji zatrli 14 bolgarskih škofij, pregnali bolgarske škofe, zavedne bolgarske duhovnike, kateri se niso hoteli posrbiti in pogrciti, pa deloma pregnali, deloma pa aretirali ali poklali. Rusi, Srbi in sedanji Grki se pri tem ravnanju lahko sklicujejo na zgled carigradskih patriarhov, ki so že nekdanj v bizantinski državi in pozneje v Turčiji po istih načelih zatirali Bolgare, Srbe, Rumune in pravoslavne Albance.

Jasno je torej, da pravoslavje samo ne more združevati pravoslavni narodov, ampak se še nasprotno poostrejuje medsebojna nasprotja in še podžiga narodne strasti. Umevno je, zakaj so bili boji med balkanskimi državami tako obupni in grozoviti. Mogoče je sicer, da so zlasti preprosti pravoslavni verniki boljše kakor so osnovna pravoslavna načela, vendar je gotovo, da pravoslavni držav in narodov medseboj ne veže toliko pravoslavje kakor narodna zavest in politični oziri. Med preprostimi ruskim narodom pač lahko vera daje podlago za zavest vzajemnosti s pravoslavni narodi, a te zavesti ni zbudila in je ne goji ruska cerkev, ampak ruska politika.

V pravoslavni cerkvi torej ni nobene prave vzhodne cerkvene oblasti, a tudi v posameznih pravoslavni državah ni več prave cerkvene oblasti in zato tudi ne cerkvene edinosti. Kakor je pravoslavje razdrlo cerkveno edinost med raznimi pravoslavni narodi, tako razdira tudi cerkveno edinost posameznih pravoslavni narodov. V vseh večjih pravoslavni cerkvah se pojavljajo znaki notranjega razpadanja in anarhije. V Rusiji je pred 250 leti nastal velik razkol »starobredcev« ali »razkolnikov«. Ta razkol traja še vedno in šteje okoli 10 milijonov vernikov. Razen starobredcev je v Rusiji še cela vrsta sekt in herezij; zlasti zadnja leta se množi ruske sekte kakor gobe po dežju. Med drugimi pravoslavni narodi je premalo žive vere, da bi se mogli tvoriti taki razkoli in sekte kakor na Ruskem; zato se pa v drugačnih oblikah pojavlja notranja anarhija. Rumunska cerkev se že več let nahaja v težavni krizi, ki preti rumunsko pravoslavje raztrgati v dva nasprotna tabora. V Srbiji le politična in narodna zavest še zadržuje cerkveno anarhijo. V Bolgariji je nastalo ostro nasprotje med rusofilsko sinodo in med vladno politiko ter ljudstvom. Celo carigradski patriarhat se je moral že večkrat boriti z nevarnimi krizami grozeče notranje anarhije; v prejšnji dobi se je ohranila notranja edinost s pomočjo turške vlade, v novejši dobi je pa grška narodna zavest še edina podlaga notranje cerkvene edinosti.

Tako je razkol tudi sam sebi izpodkopaval temelj cerkvene edinosti. Pravoslavje se samo razkaja.

Japonci korakajo proti Čingtauu.

Bojišče: Kitajsko ozemlje Lungkov—Laičov—Kiaučau.

Frankobrod, 29. sept. Vest. ki smo jih doslej dobili o dogodkih pred Čingtavom in v njegovi okolici, prihajajo, kakor je to razumljivo, le iz japonskih in angleških virov, vsled česar jih ni mogoče presojati. Vendar pa je v njih nekoliko doslednosti in logike, tako da se zdijo verjetne in se da iz njih sklepati na sistem, po katerem Japonci napredujejo.

Z vsega početka je bilo jasno, da bodo morali Japonci, če hočejo doseči kak uspeh proti nemškemu ozemlju, svoje čete izkrcati na kitajskih tleh, to je prekršiti kitajsko nevtralnost. Kakor se vidi, se je to zdaj zgodilo. Neko poročilo iz Pekinga poroča predvsem, da je kitajska vlada sledeč svojemu prejšnjemu postopanju v rusko-japonski vojni — precedenčni slučaj namreč na Kitajskem dovoljuje vse — dala ozemlje Lungkov—Laičov—Kiaučau za vojne operacije na prosto razpolago. S tem je dana Japoncem možnost, da nastopajo proti Čingtavu po kopnem. To pa nikakor ne napravi utisa prijateljstva Kitajske napram Nemčiji. Menda pa ni zgrešena misel, da se je Kitajska dala pregovoriti le pod hudim pritiskom, da je to dovolila.

Nočemo torej kuhati jeze proti Kitajcem, kajti končno je za nemške koristi na skrajnem vzhodu bolje, če se Kitajska sama ne zaplete v vojno, kakor pa če bi se kitajska vlada zamen upirala japonskemu kršenju nevtralnosti.

Japonci so si ozemlje za vojne operacije izbrali povsem spretno. Lungkov je pogodbeni luka, ki jo je Kitajska nedavno odprla mednarodni trgovini. Pristanišče po svoji naravi omagača neoviran dohod majhnim obrežnim parnikom, ki jih ima Japonska veliko število. Tukaj se torej lahko skrijejo čete. Longkov se nahaja v zalivu Čili, nasproti Port-Arturju. Za transport čet potemtakem ni potrebna dolga pot. Tudi se transportom ni bati presenečenj, kajti poti je vsled mnogih otokov v ozki morski ožini čiljski le malo in se dajo lahko zapreti. Od Lungkova do šantungske železnice ni daleč.

Nova vest iz daljnega vzhoda pa pravi, da so Japonci v Šantungu pričeli z gradnjo vojne železnice za prevoz svojih čet. Opravičeno je torej mnenje, da Japonci poskušajo Lungkov ali neko drugo točko v laičovskem zalivu po železnici zvezati s šantungsko progo. Japonci se po tem trudijo, da si zagotovijo stalne zveze v zaledju, predno

prično s pravim obleganjem Čingtava. Znamenito je tudi dejstvo, da se nahaja v ozemlju, ki ga je Kitajska odstopila za vojne operacije, angleško pristanišče Wei hai wei in da imajo Japonci tu stransko oporišče za skrcanje svojih krdel.

Brzjavke, ki so dospele 17. septembra v Frankobrod, pravijo, da Japonska uporablja železniško postajo Kiaučau in da je japonska konjenica prišla v Čimo. Te vesti ne treba, da bi vznemirjale, kajti to pomeni le, da se Japonci bližajo nemškemu varnostnemu ozemlju. Kitajski Kiaučau ima z nemško naselbino le enako ime, drugega pa nič skupnega. Kiaučau leži na nasprotni obali zaliva, ki se po njem imenuje ter je pravzaprav nerazumljivo, kako se je mogla nemška posest imenovati Kiaučau. Če so se torej Ja-

Novice iz Poljske.

Poljske legije.

Poveljstvo nad poljskimi legijami je prevzel feldmaršallajtnant Karol Durski. Tretji polk je sestavljen. Na čelo mu stopi podpolkovnik Hominski. Odhod vseh legionarjev na bojno polje nastopi v najkrajšem času.

Evakuacija.

Dne 28. septembra so začeli voziti evakuacijski vlaki, ki vozijo iz Krakova proti Dunaju. Zadnje dni se je zgledalo na magistratu stotine ljudi za posojila, da morejo odpotovati. Komisija, ki izplačuje posojila, je imela čez glavo opravkov. Izseljevanje na Moravsko se je pričelo že v soboto in nadaljevalo v nedeljo. Težko in nerado se odpravi na pot bedno predmetno ljudstvo, pa kaj storiti, ker se ne more preskrbeti z zadostnimi živili, trdnjava pa mora biti pripravljena za vse slučaje. Magistrat pozivlja vse stranke, ki niso zadostno oskrbljene z živili, da se prostovoljno poslužujejo evakuacijskih vlakov, da se ognejo prisilnih odredb.

Poljaki v Nyizegyhezi.

V Nyizegyhezi je našlo zavetje v zadnjem času veliko število poljskih beguncev, med njimi največ uradnikov, zlasti železniških. Tudi mnogo premožnih rodbin se že tam nahaja. Poljščino slišiš skoro po vseh ulicah. Begunci pripovedujejo, da so povzročili paniko ruski provokaterji, ki so nagovali ljudstvo k begu. Nekateri so našli vojaki ujeli, med njimi Rusa, preoblečenega za žida, ki je drvil na kmečker konju in strašil po vaseh, drugega pa v obleki strežnice Rdečega križa. Vse ujete provokaterje so ustrelili.

Iz bojev pri Tarnobrzegu.

Zigmund Lasocki opisuje tarnobrzeške boje sledeče:

Sešel sem se z drugim ulanskim polkom, ki ga je vodil moj brat, pri... Kljub hudim in velikim pohodom in kljub trem bitvam, ki jih je polk prestopal, je izvrstno izgledal. Moštvo in konji so bili v najboljšem stanju. Mnogo se ima polk zahvaliti komandantu tren grofu Ressegneru, ki ga je najtočnejše oskrboval s provinjantom, odvrčal vse zapreke in odbival kozaške napade s pomočjo pridelnega oddelka. Tako sta bila vojak in konj dobro krmljena, tudi po dolgih naporih na vso moč sposobna za boj.

Prenočil sem v stanovanju brata in se z njim razgovarjal o minulih trudih in prestanih bojih. Grom topov na vse zgodaj sem od Tarnobrzega me je privabil v mesto samo. Na poti sem srečal trume beguncev. Bil je to žalosten pogled! Prehivalci so nosili s sabo, kar so le mogli vzeti od svojega imetja. Nekateri so v preplašenosti pobrali najmanj potrebne reči. Videl sem n. pr. ženo, ki je nesla kot ves svoj imetek obešalo za obleko. Jok žensk in otrok se je razlegal povsod. Še bližje mesta sem srečal mnogo uradnikov, ki so mi povedali, da so primorani zapustiti mesto, ker je bombardirajo. Pospešili smo vožnjo, ker so bili v mestu še nekateri znanci, ki niso dobili konja, da bi odpotovali. Nad mestom so letele granate in šrapneli, namenjeni očividno železniški postaji, pa so deloma padali v mesto, ranili par ljudi in poškodovali nekaj hiš.

Vzel sem mater svojega tovariša g. Lonckija in še par drugih oseb, orožje in nekaj stvari, in smo zapustili mesto, v katerem ni bilo več prav varno. Ko smo odhajali, se je razpočil šrapnel nad tarnobrzeškim trgov skoraj ravno nad nami. V mestu je ostala le peščica ljudi, ki so se poskrili večinoma po kleteh. Na svojem mestu pa je ostal kljub prošnjam rodbine župan Kolašinski in pa grof Zdisław Tarnowski na dzikovskem gradu, rekoč, da ne zapusti sedeža svojih dedov. Ne daleč od mesta smo sre-

ponci polastili železniške postaje Kiaučau, niso s tem še zavzeli nemškega ozemlja niti niso posegli v nemško brambeno črto.

Kar se tiče Čima, tudi ne sme povaj japonske kavaljerije na tem kraju vznemirjati, kajti Čimo je daleč izven laošavske skupine, ki varuje Čingtav kot naraven branik proti kitajski sredini, in dokler Japonci tega gorovja ne prekoratijo, se sploh ne more govoriti o pravem obleganju Čingtava.

Po vesteh iz nasprotnih vrst imamo za sedaj torej pred seboj šele priprave Japoncev. Ves mesec, odkar se je vojna napovedala, ni imela nemška kolonija še nobenih sitnosti. Če bo pa sedaj japonska razvrstitev tudi kmalu končana, je Čingtav pripravljen in se bo znal braniti.

čali okrajnega glavarja Dembowskija, ki je bil odpeljal važnejše akte glavarstva na varen kraj in se vračal na sedež svojega urada. Pohvaliti moram mirnost in hladnokrvnost Tarnobrzežanov, ki so — z malimi izjemami — kljub bojem, ki so se vršili v bližnjem Sandomierzu že teden dni, kljub sovražniku v bližini, od katerega jih je delila samo Visla, in kljub neprestanemu gromenju topov zapustili domove šele takrat, ko so začeli padati v mesto šrapneli in granate.

Bombardiranje je vsekakor vodil ruski general Novikov, znan po svoji gibčnosti, in je vznemirjal vsled tega prav občutno ondotne pokrajine, a na nas je streljal s Koprivnice, oddaljene okoli 5 km od Tarnobrzega.

Ko smo odpravili ženske in otroke na varno mesto, smo se skušali povrniti v Tarnobrzeg. Žalibog so bile že tam ruske prednje straže, ki so prišle, ko je bil Sandomierz izprazen. — Obrambo Sandomierza so naše čete junško vodile. Čez cel teden so vzdrževale naskoke Rusov, ki so bili v veliki premoči, dasi mesto ni trdnjava, niti taborišče naše ni bilo utrjeno. Sovražnik je imel pri teh naskokih silne zgube. Zlasti zadnji nočni naskok se je zanj končal nesrečno. Rusi, ki so poskusili nenadoma vdreti v mesto, so bili odbiti; izborni ogenj naše artiljerije je kupoma napolnil s trupli ozko ulico pri cerkvi sv. Jakoba. Skoro celemu bataljonu 72. ruskega pešpolka je bil povratek odrežan in je padel v vjetništvo. Naša posadka je izrabila zmešnjavo, ki je nastala med sovražnikom vsled tega poraza, in se je umaknila v težavnih razmerah s topovi, ranjenci in vjetniki čez Vislo.

Zadnji poizkus priti v Tarnobrzeg s tovarišem Lonckim in stražmojstrom ondotne orožniške postaje se mi ni posrečil.

Na meji okraja smo srečali del tarnobrzeškega črnovojništva pod poveljstvom poročnika Bobra. Ti kmetje, odtrgani od polja pred nekaj tedni, so bili že pravi, izborni izveščani vojaki. Bili so že v ognju pušk, šrapnelov in granat sovražnih, pa brez posebnih izgub. S solznim očesom sem se moral posloviti od tarnobrzeškega okraja, ki je toliko trpel v tej vojni in nad katerim so se dvigali po noči strašni krvavi žari. Bog daj, da ga kmalu zopet vidim v srečnejših časih.

Angleži o bojih z Nemci.

Vojni poročevalec lista »Times« piše:

Težki topovi Nemcev povzročajo strašne opustošitve. Dolina, kjer vali reka svoje valove, se je kmalu v pekel izpremenila. Z enega gorovja na drugo so grmeli veliki topovi. Granate frče čez reko in pospavajo z železno točo čete, ki poizkušajo reko prekoratiti. Pontoni (deli za zgradbo mostu na čolnih) se vozijo na vozovih, ki so nalašč za to napravljeni. Narejeni so tako, da se pripeljejo na breg reke, kjer se vržejo v vodo in se nato zvežejo. Vse mora izdelati v najstrašnejšem ognju. Granate, mrtvaške raglje in puške zakrijejo inženirje, ki grade most v oblak, ki ga povzroče topovi. Sovražnik je na več točkah globoko zakopan in obvladuje celo reko, kakor sam hoče. Zaveznikom tako kuri, da se mora opustiti na eni točki poizkus, da se zgradi most. Prizor je bil tako mogočen in strašen, da ga ni mogoče popisati, a povišavali so ga še čudeži polzvedalnih poletov angleških in francoskih letalcev. Nekaj časa sem stal pod nekim zrakoplovnim strojem in sem v najhujšem razburjenju strmел v velikega ptiča, ki se v tisočeri smrtni nevarnosti nad sovražnikovimi črtami dvigal. Če se letalni stroj potem približa zemlji, da poizve, kakršno da je kako nejasno mesto in posebnost ozemlja, se napetost ne more več prenesti. Med ropotom, ki ga letalni

stroji povzročajo in med žvižganjem granat prodirajo zvezne armade do reke. Zahvaliti gre prej omenjenim mostovom, da more del britske sile primeroma hitro reko prekopati. Ko so inženirji srečno svojo nalogo izvedli in ko čete po novem mostu naprej prodirajo, se je ponoči izvedel prehod, a prehod čez reko še ni zmage pomenjal. Čelo noč so sovražnikovi metanci svetlobe preiskavali reko, da poizvejo, kje da stoji naše čete. Ogenj je divjal celo noč in vojaki so morali molčati, da svojih postojank sovražniku ne izdajo. Nekega angleškega pešca je zadela kroglica na roki. Vsled bolečine je revež zakričal, a takoj nato si je s še neranjeno roko zamašil usta s travo, da mu ni noben glas več ušel. Po tej nevarni noči je napočilo jutro, ki je bilo mrzlo, vleklo je veter in tudi deževalo je. Nemci so se na celi črti zakopali v tiste male luknje, ki jih znajo spretno izkopati. Tudi zavezniki so se zakopali. Prišlo se je dolgotrajno streljanje. Nemci so nato izvedli strašen napad, ker so bili očitno ojačeni. Res občudovati se mora, kako so se znali Nemci povsod zakopati in kako so znali svoje velike topove skriti. Nismo mogli uginiti od kod da padajo njih granate. Naši letalci so se nato dvignili in svojo besedo so nato naši topovi govorili. Boj je bil strašen.

Kratko srbsko gospodstvo v Sremu.

Cenzurirani »Grazer Volksblatt« z dne 1. oktobra priobčuje naslednji opis profesorja Babića o kratkem srbskem gospodstvu v Zemunu:

Ze 7. septembra se je bilo zvedelo, da nameravajo Srbi udreti v Zemun, in takoj se je večina hrvatskega in nemškega prebivalstva začela pripravljati na odhod. Končno so zapustile mesto tudi oblasti, nazadnje pa orožništvo. Razen domačih Srbov nas je le nekaj malega ostalo v mestu. Meni je bilo poverjeno vodstvo gimnazijske uprave in razen tega sem bil v službi Rdečega križa. 10. septembra ob pol 5. uri so prišli prvi Srbi, in sicer je bil major Gjukic. Za temi znanilci so kmalo prišle čez pontonski most ostale srbske čete. Takoj po dohodu je poveljnik izdal naslednjo proklamacijo na meščanstvo:

Meščani! Po božji milosti in hrabrosti srbskih čet ste bili vašega dosežanega gospoda osvobojeni in ste prišli v podaništvo Nj. V. kralja Petra I.

Meščani, pozivate se: 1. da se vsak takoj vrne k svojim vsakdanjim opravkom; 2. da spoštujete tujo lastnino in ne plenite imetja onih someščanov, ki so odšli; 3. da ste vedno na razpolago vojaškim in civilnim oblastem, kajti srbske postave so pravične, pa tudi stroge. Zemun, 28. avgusta (10. septembra) 1914. Vojaški poveljnik mesta Zemun: Major Gjukic.

Taj proklamaciji je naslednji dan sledila druga, v kateri se pozivajo oni meščani, ki so mesto zapustili, da se vrnejo nazaj. Takoj po prihodu tujih čet so poveljniki pred vsa javna poslopja postavili straže, tako da sem po njihovem odhodu dobil popolnoma nedotaknjene vse brzojavke in pisma, ki so došla predno so prišli Srbi. Samo na v parku ležečo gimnazijo se je žal pozabilo. Srbi so vkorakali v mesto ob sviranju godbe.

Takoj se je začela mastna gostija, ki se je ponekod razvila v prave pojedine, samo da potrebitni ni dal gostitelj, marveč so si jih sami vzeli iz večnoma zapuščenih hiš in gospodarstev nemškega prebivalstva v Franztal. Na ognjih v taborišču so pekli prešiče in druge domače živali na ražnju. Višje in višje je postajalo »navdušenje« in kmalo se je razvilo v ono, kar je proklamacija prepovedovala, t. j. v plenjenje in izsiljevanje.

Čete same se v nobenem oziru niso udeleževale tega početja, pač pa četaši. Začeli so se vlomi v stanovanja in hiše Hrvatov; kar se je dalo odnesti, so oplenili, ostalo pa uničili. Pod pretveznim izpraševanjem po četah, orožju in municiji se je v resnici iskal denar, in kjer ga gospodar ni mogel ali hotel dati, je zločinska drhal izvajala »vojno pravico«. Vojaštvo je sicer zahtevalo vse, kar je potrebovalo, a je tudi vse takoj plačalo; vendar pa ni drugim zabranilo njihovega početja. Tako se je ena tolpa teh obsedencev vrgla tudi na gimnazijo in v najkrajšem času so bile njene dragocene zbirke, kabineti in knjige raztrgane, razmetane, razbite, uničene. Mi nočemo nič »hrvatskega«, so vpili blazneži, ko so ugonabljali zaklade, katere so zbirale tudi njihove generacije in ki so bili izmed najbogatejših v naši deželi. Še nekaj dni kasneje sem našel po cestah nagačene živali iz našega naravnanskega oddelka. Hitel sem na poveljstvo in jih opozoril, da so v laboratoriju vendar-le tudi strupi; toda če-

prav so takoj odposlali stražo, je bila škoda že ogromna.

Norost je postajala čedalje hujša; med drugim so tudi spremenili imena ulic v »Kralja Petra trg«, »Kneza Mihajla ulica«, »Princ Jurijeva ulica« itd. Poslednje ime so dali ulici Bežanije, ki vodi proti Srbiji, in kmalo je ta ulica bila zanje res »Bežna ulica«. Bivši srbski prestolonaslednik je bil tudi nekaj časa v Zemunu. Takoj so vzeli talce, in sicer 73, in jih odpeljali v Belgrad. Od Hrvatov in Nemcev, ki so ostali v mestu, se skoro nihče ni upal na cesto; v strašni negotovosti smo čakali, kaj bo iz vsega tega. Medtem so nam prihajala slaba poročila. Srbi so se odpravili proti svojim hrvaškim sosedom, kjer so morili in plenili in uničili vse, kar so dosegli.

Tako so bile Hrtkoviće popolnoma uničene, v Nikimi so prizanesli le občinskemu notarju, ki je bil Srb. Bogve, kaj vse bi bili ti ljudje še počeli v svoji naraščajoči norosti; toda v tem so že dospela prva poročila o njihovih grozovitih porazih. Takoj nato so prišle priče teh porazov — bežeče srbske čete, transporti ranjenecov, ki so bili nekateri grozovito zdelani. Te so prenesli v naše bolnišnice in jih tudi pustili še potem, ko so se sami umaknili. Umikanje se je, kar se tiče Zemuna, popolnoma redno izvršilo, tako da smo bili po 4 in pol dnevnem srbskem gospodstvu zopet svobodni.

15. septembra krog poldvanajstih smo zopet videli prve naše vojake. Bilo je pet huzarjev, ki so se takoj zopet obrnili in odšli, a vendar smo vsi svobodneje zadihali, si stiskali roke in bili malone na tem, da nas obvlada parokizem radosti, čeprav smo morali na dohod naših čet čakati še tri dni. Pa še nekaj smo dognali: s sovražno armado so izginili večinoma tudi oni, ki so nas v teh dneh tako stiskali. Zares kratko je bilo njihovo noro veselje in kričanje in brez ozira na njihova zlodela, za katera zaslužijo ostro kazen, se sedaj britko pokore v svoji sramoti. Ker naših čet še vedno ni bilo, smo organizirali meščansko stražo, ker sodrgi, ki se je potikala po cestah, ni bilo zaupati. S pomočjo naše požarne bramborice, kateri sem izročil nekaj strelnega orožja, ki se je nahajalo v bolnišnici, smo toliko časa za silo vzdrževali red, da so prišle naše čete in ostale oblasti, ki bodo stari red kmalo zopet uvedle in strogo sodile one, ki so to zaslužili.

Zanimive izjave.

— Stepan Radić o sedanjih vojnih. V »Hrvatski« priobčuje Stepan Radić članek, v katerem primerja obe trozvezni državi in trosporazumne sile in stavi vprašanje, v čem pač temelji nezmagljivost Nemčije in Avstroogrske. Rešitev tega vprašanja, pravi Radić, je jako preprosta: Kakor je razvidno iz vojnih poročil, se vedno z nova povdarja hrabrost in edinstvo vseh narodov monarhije. Treba le spomniti vladarjev manifest »Mojim narodom!« In če zasledujemo zgodovino dalje nazaj, bomo to vedno znova našli; če se pri tem spomnimo še posebnih zakonitih pravic posameznih narodov, potem vidimo, da je vir nezmagljivosti te monarhije v tem zgodovinskem federalizmu. Še bolj očitno je to v nemški državi; odkar Nemčija tvori državna zveza, je postala nezmagljiva. Toliko grajani partikularizem se je torej sijajno obnesel. Ravno nasprotno vidimo pri naših sovražnikih: cetralska Rusija doživlja beden fiasko, ravno tako centralizem na Francoskem; Angliji, ki je uveljavila federalistično načelo samo v upravi ali za posamezne narode svoje države, se ne godi bolje. Lahko se torej reče, da je sadanja vojna med klasičnim federalizmom in istotako klasičnim centralizmom.

— Nove smeri v notranji politiki? Radi razmer, v katerih živimo sedaj, je pravo glasilo našega ministrstva za zunanje stvari — »Pester Lloyd«. Te dni je prinesel ta list z Dunaja datiran članek, ki se je bavil s položajem naše monarhije v sedanjih svetovni vojni, opozarjajoč, da naloga naše armade je v prvi vrsti ta, da zabrani vstop Rusov v Nemčijo, da more ta izvršiti nemoteno svojo glavno nalogo: premagati Francijo. Nato pa izraža list trdno nado, da po vojni zadobé narodni boji v Avstro-Ogrski drugo označje, nego so je imeli doslej. Narodni sporazumi se bodo nepri-merno laglje dosegali in državi, kot nepri-stranskemu višjemu sodniku v narodnih diferencah, se bo mogla dati veliko večja in dobrovoljno pripoznana avtoriteta, nego doslej. Želje posamičnih narodnosti, dasi brezdvomno opravičene, ki se niso mogle izpolniti radi neprijetnih, državi sami nadležnih narodnih sporov, posebno pa radi nezaupnosti narodnosti, se bodo mogle izpolniti hitro in brez truda po čutstvu solidarnosti, utrjenem po skupno preliti krvi. Ne more se pozabiti in se ne pozabi, da so se nemški, ogrski, slovanski

in italijanski vojaki borili z isto požrtvovalnostjo in ti vojaki sami ponesejo seboj iz vojne novo zdraveje državno čustvo, združeno z medsebojnim spoštovanjem in obzirnostjo drug do drugega.

K tem izvajanjem pripominja praška »Union«:

Tudi mi se nadajamo in pričakujemo, da velika izpoznanja in izkustva te vojne olajšajo in pospešijo poravnavo obstoječih narodnih diferenc, kajti vemo predobro, da je poravnava diferenc v naši dragi domovini bila in bo eden prvih predpogojev za vsak nadaljni uspešni razvoj stvari v vsej monarhiji. In kakor smo vsikdar izpolnjevali napram svoji deželi. Kakor smo hiji, tako jo bomo vedno pripravljali izpolnjevali napram svoji deželi. Kakor smo morali sedaj v vojno za monarhijo, tako bomo stremeli po miru za monarhijo in za deželo. In če bodo Nemci hoteli izvajati iste posledice, kakor mi, iz sedanjih bojev, ne more ponesrečiti veliko delo, ki je bomo izvršili. Potem prinese veliki svetovni mir tudi mir v deželo in državo.

II. Članek.

Zobna krema
KALODONT
Usna voda

Hiša
v Lescah na Gorenjskem v dobrem stanju, pripravna za peka ali trgovino
se prodaja

pod ugodnimi pogoji. Pojasnila daje Pisarna za urejevanje gospodarskih zadev J. Rozman v Kranju. 2855 3

Zlate svetilno: Berlin, Pariz, Rim itd.
Najbolj kosm. zobor.
stisli sred.
stvo
Seydlin
Izdelovatelj
O. Seydl
Ljubljana, Stritarjeva ulica 1

2843 Dobro izurjen

čevljarski pomočnik
se takoj sprejme pri: IVAN KOVAČ, čevlj. mojst., Ljubljana, Poljanska c. 51.

Edina primorska tovarna dvokoles
"Tribuna"
Gorica, Tržaška ul. 26, prej pivovarna Gorjup.
Velika eksportna naloga dvokoles, šivalnih in kmetijskih strojev, gramofonov, orkestrionov itd. 1180
F. BATJEL
Gorica, Stolna ulica št. 3-4. Ceniki franco.
Prodaja na obroke.

VINO
je zelo poceni, ker je še mnogo starega in se bliža novo. Kdor ga želi naročiti, naj se obrne na 2103
Ano Maljavac, Roč-Istria.

Zupanstvo Jesenice na Gorenjskem sprejme takoj

občinskega redarja

veščega slovenskega in nemškega jezika, z mesečno plačo 100 K, obleko in obuvalom. 2857 3

Ustanovljeno 1845.
Parno barvarstvo
ter kemično čiščenje in
:: snaženje oblek. ::
Apretura sukna. 589

Jos. Reich

Poljanski nasip = Ozka ulica št. 4.

Sprejemališče

Selenburgova ulica št. 3.
:: Postrežba točna. Solidne cene. ::

Vabilo

na

XVI. redni občni zbor
akc. družbe „Kollinske kavine
primesi, trgovsko akc. podjetje“

kateri se bo vršil

v nedeljo 18. oktobra 1914 ob 10. uri
dopolodne v zborovalni dvorani pt. trgovskega društva „Merkur“, Mikuláškova ulica št. 9.

Vsebina vspeveda:

1. Letno poročilo upravnega sveta.
2. Predložitev in potrdilo bilance in računskega zaključka za upravno leto 1913/1914. s sporočilom revizorjev računov in s predlogom upravnega sveta.
3. Volitev 4 članov upravnega sveta na 3 leta, 1 člana na 2 leti in 1 člana na 1 leto.
4. Volitev 4 revizorjev računov in 1 namestnika.
5. Prosti predlogi.

Glasom § 13 pravil se morejo tega občnega zbora udeležiti samo gg. akcionerji, kateri so bili že dne 30. junija 1914 v akcijski knjigi vpisani in so akcije, na podlagi katerih se hočejo udeležiti občnega zbora, skupno s kuponi vložili pri naših blagajnah v Pragi (Kralodvorska ulica št. 23), v Kolínu, Visokem Veseli, Pisku, v Prostějovu in v Ljubljani, dalje pri Živnostenski banki in Pragi, pri Češki banki in Pragi in pri Ljubljanski kreditni banki in Ljubljani in pri vseh uradujočih filijalkah teh zavodov.

V Pragi, dne 24. sept. 1914.

Kollinska tovarna za kavine primesi
trgovsko akcijsko podjetje.

Cenek Křička, l. r.
predsednik upravnega sveta.

Popolna
prodajalniška oprava

za specerijsko in kolonijalno blagovno stroko, nahajajoča se v dobrem stanju

se kupi.

Zahteva se le oprava boljše vrste, porabna za ustanovitev nove trgovine. 2859 3
Ponudbe je nasloviti na pisarno za urejevanje gospodarskih zadev J. Rozman v Kranju.

Lepi stanovanji

z dvema sobama, prednoba, kuhinjo ter pritliklinami in vporabo vrtja, se oddasti za novembrov termin v SPODNJI ŠISKI Kolodvorska cesta št. 181. Natančneje se izve ravnotam. 2822

Kuharica

z dobrim spričevalom, vajena tudi drugega gospodinskega dela, išče službo, najraje v kako župnišče ali v kako dobro hišo. Nastopi lahko takoj. Naslov pove uprava „Slovenca“ pod št. 2851. 2851

1 ali 2 učenca

za svečarsko in lektarsko obrt sprejme

Oroslav Dolenc
Ljubljana, Wolfova ulica št. 10.

Pouk francoščine, italijanščine, nemščine

dijakom in dijakinjam ter gospicam, ki nameravajo pristopiti k pošti. Honorar izredno nizek. Naslov: Šola za jezike, Breg 20, III. 2858

Več 2856 3
strojarskih pomočnikov

vzame takoj v delo Ivan Tomšič, tovarna usnja na Vrhniki.

Kantina Corazza
Levada (Istria) 601

VINO

belo, črno in šiljer lastnega pridelka se pošilja po jako ugodni cen. Za pristno se jamči.